Bogladepris: Kr. 5,–

Aarhuus Stiftsbogtrykkerie A/S

ACTA JUTLANDICA
AARSSKRIFT FOR AARHUS UNIVERSITET
XIX,1 (U4)

AARHUS UNIVERSITETS INDVIELSES- OG PROMOTIONSFEST

DEN 11. SEPTEMBER 1946

Beretning udgivet efter
Aarhus Universitets Lærerforsamlings Foranstaltning
af
Universitetets Rektor

UNIVERSITETSFORLAGET I AARHUS
EJNAR MUNKSGAARD - KØBENHAVN
1947

ACTA JUTLANDICA
AARSSKRIFT FOR AARHUS UNIVERSITET
XIX,1 (U 4)

AARHUS UNIVERSITETS INDVIELSES- OG PROMOTIONSFEST

DEN 11. SEPTEMBER 1946

Beretning udgivet efter
Aarhus Universitets Lærerforsamlings Foranstaltning
af
Universitetets Rektor

UNIVERSITETSFORLAGET I AARHUS
EJNAR MUNKSGAARD - KØBENHAVN
1947

Printed in Denmark
Aarhuus Stiftsbogtrykkerie A/S

Med et helt Aars Forsinkelse, foraarsaget ved de britiske Flyveres iøvrigt saa velrettede Bombeangreb mod Gestapos Hovedkvarter i Studenterkollegierne den 31. Oktober 1944, var Aarhus Universitets nye Hovedbygning omsider blevet færdig og stod ved Begyndelsen af Efteraarssemestret 1946 parat til at tages i Brug. I denne Anledning afholdt Universitetet, som ogsaa ønskede at benytte Lejligheden til at fejre Danmarks Befrielse fra det tysk-nazistiske Aag, den 11. September 1946, nøjagtigt paa 18 Aars Dagen for den første Universitetsundervisnings Oprettelse, en højtidelig *Indvielses- og Promotionsfest.*

Universitetet ærede Mindet om de fire afdøde Mænd, som havde haft en umaadelig stor Betydning for Universitetets Rejsning og Udvikling, nemlig Universitetsbestyrelsens første Formand, Overlæge, Dr. med. *Victor Albeck*, og de tre Borgmestre *Jakob Jensen, H. P. Christensen* og *E. Stecher Christensen*, ved at der om Formiddagen af Universitetsbestyrelsens Formand, Landsretssagfører C. Holst-Knudsen og Universitetets Rektor, Professor, Dr. phil. Ad. Stender-Petersen blev nedlagt Kranse paa deres Grave. Tidligt om Morgenen blev det store Splitflag hejst paa Flagstangen ved Nordre Ringgade, og paa hver sin Side af Hovedindgangen vajede de fem nordiske Flag til Ære for Gæsterne, der kom fra hele Norden.

*

Festen fandt Sted i Universitetets nye Aula. Den overværedes af henved 800 Mennesker, blandt dem Universitetsbestyrelsens og Lærerforsamlingens Medlemmer og deres Damer, Universitetssamvirkets Plenarforsamling, Aarhus Byraad, Rigsdagens Finansudvalg, Repræsentanter for Studenterraadet og Deltagerne i den nordiske Studenterkonference, som havde fundet Sted i Aarhus i de foregaaende Dage, og en stor Skare af andre særligt indbudte Gæster med Undervisningsminister M. Hartling i Spidsen.

Samtlige nordiske Universiteter havde sendt deres Repræsenter til Festen. Fra *Københavns Universitet* var mødt Prorektor,

Professor Dr. phil. H. M. Hansen. Finland havde sendt en hel Delegation, bestaaende af Professor Eino Saari som Stedfortræder for *Helsingfors Universitets* Rektor, Prorektor for *Åbo Akademi*, Professor Walter Gunnar Theodor Qvist og Rektor for *Turun Yliopiston* (Åbo finske Universitet), Professor Harry Ilmari Waris, Rektor for *Universitetet i Reykjavik* lod sig repræsentere ved Docent, Dr. Gylfi Gislason. For *Oslo Universitet* var mødt Professor, Overlæge, Dr. med. Olaf Hansen. Fra Sverige var kommet tilstede Professor, fil. dr. Gunnar Gunnarsson som Repræsentant for *Uppsala Universitet*, hvis Rektor var syg, videre Rektor for *Lunds Universitet*, Professor, teol. dr. Johannes Lindblom, Professor, fil. dr. Curt Weibull som Repræsentant for *Gøteborgs Högskola*, der staar Aarhus Universitet særligt nær, og Professor, fil. dr. Niels Ahnlund som Udsending fra *Stockholms Högskola*.

Medens de øvrige Gæster indtog deres Pladser i Aulaen, modtog Lærerforsamlingens Medlemmer med Universitetets Rektor i Spidsen de ovennævnte Repræsentanter for de nordiske Universiteter og de designerede Æresdoktorer i Vandrehallen.

Præcis Kl. 14 aabnedes Glasdørene ind til Aulaen og Medlemmer af Byorkestret intonerede under Ledelse af Organist Georg Fjelrad den af Professor Knud Jeppesen specielt til Lejligheden komponerede Intrada.

Medens Forsamlingen rejste sig, drog Lærerforsamlingen med Æresgæsterne langsomt ind i Aulaen. Forrest gik Universitetets Rektor med den ældste Æresdoktor, Professor, Dr. med. *Knud Faber*, København, ved sin Side. Derefter fulgte de øvrige Æresdoktorer, Professor, Dr. theol. *J. Oskar Andersen*, København, Professor, Dr. phil. *Holger Pedersen*, København, Museumsdirektør *Peter Holm*, Aarhus, Professor, fil. dr. *Curt Weibull*, Gøteborg, Professor, Dr. polit. *Frederik Zeuthen*, København, og Professor, dr. philos. *Francis Bull*, Oslo, hver enkelt ført af en Promotor eller et Medlem af Lærerforsamlingens Forretningsudvalg. Derefter fulgte de fremmede Universitetsrepræsentanter, hver med en af Aarhus Universitets Lærerforsamlings Medlemmer ved sin Side. Den lange Procession, omfattende ca. 70 Personer, sluttedes af Universitetets Lektorer og de to Doktorer, der i Aarets Løb havde forsvaret Disputatser og nu skulde proklameres.

Da alle havde indtaget deres Pladser, udførte et Orkester, sammensat af Medlemmer af Aarhus Byorkester, og et blandet Kor, bestaaende af Aarhus Studentersangere, et udvalgt Damekor og et Børnekor fra Aarhus Katedralskole under Organist Georg Fjelrads Ledelse første Del af den af Forfatteren Tom Kristensen digtede og af Professor Knud Jeppesen komponerede nye Universitetskantate. Som Solist optraadte kgl. Operasanger Thyge Thygesen. Denne Del af Kantaten var af Forfatteren kaldt *Egen*, og dens første Strofe lød saaledes:

Som den blanke Oldenfrugt, der hviler
i en lille, skællet Egeskaal,
sidder Barndom tronetrygt og smiler,
mild og mæt og uden Med og Maal.
Men da bruser voldsomt Ungdomssindet,
og af dette Ungdomssind forblindet
løsner den sig fra sin lille Skaal.

*

Derefter begyndte Festens første Del, *Indvielsen*.

Universitetsbestyrelsens Formand, Landsretssagfører *C. Holst-Knudsen*, besteg som den første Talerstolen for at byde Forsamlingen velkommen. Hans Ord lød saaledes:

Hr. Undervisningsminister! Højtærede Forsamling!

Aarhus Universitet byder Dem alle velkommen til denne Indvielses- og Promotionsfest.

Dagen i Dag er en stor, en betydningsfuld Dag i Aarhus Universitets Historie. Mest føles dette maaske af alle, der har drømt Drømmen om Universitetet i Jylland med. Gennem det sidste Hundrede Aar har denne Drøm beskæftiget mange danske Mænd og Kvinder, navnlig her i Jylland, og vel at mærke ikke mindst det praktiske Livs Mænd, der med en levende Erkendelse af Videnskabernes fundamentale Betydning for det praktiske Liv og vort Folks hele Kultur og i klar Bevidsthed om, at Kundskab og Indsigt er den Magt, der forædler, styrker og fremmer Livet, Gang paa Gang rejste Kravet om endnu et dansk Universitet ved Siden af vort ærværdige gamle Københavns Universitet og tilbød at bringe Ofre af personlig og økonomisk Art for Planens Gennemførelse.

Fra en spæd Begyndelse er Aarhus Universitet vokset i hastigt Tempo, fordi der her blev imødekommet et Behov. I den Bygning,

vi i Dag indvier, faar det humanistiske, det teologiske, det økonomiske og det juridiske Fakultet til Huse. Hvad der imidlertid giver Bygningen en særlig Interesse, er den Omstændighed, at den efter Forslag af Lærerforsamlingen er indrettet efter det moderne saakaldte Institutprincip. Hidtil har disse Fakulteters Professorer, Docenter og øvrige Lærere været henvist til selv af egne Midler at forskaffe sig Værksted og Værktøj. Disse Videnskabsmænd har i deres Hjem maattet indrette deres Arbejdsværelse og selv maattet bekoste det nødvendige Haandbibliotek. I dette Hus faar nu hvert Fag sin særlige Afdeling, sit Institut med et Arbejdsværelse for hver Professor og Docent i umiddelbar Forbindelse med Fagets Haandbibliotek, med Læsesale og Øvelsessale for de Studerende. Medens Universitetslærerne hidtil væsentlig kun færdedes paa Universitetet, naar de skulde holde Forelæsninger, Øvelser, Eksamen, forlægges nu Forskningsarbejdet fra Hjemmene til Universitetet. Det er at haabe, at man fuldt ud vil udnytte de gode Muligheder, der her er givet for at skabe den nærmere Tilknytning imellem Universitetets Lærere og Studenter, som allerede Grundtvig saa energisk efterlyste. Hvilken Betydning dette System vil have ikke mindst for den studerende Ungdom, behøver næppe nærmere Begrundelse. Universitetslærernes videnskabelige Forskning er Forudsætningen for den videnskabelige Undervisning, og for en Universitetsundervisning efter moderne Arbejdsteknik og Metode er en Koncentration af Forskning og Undervisning efter Institutprincipet en tvingende Nødvendighed. Denne Koncentration vil dog først fuldt ud kunne udnyttes, naar Staten forhaabentlig snart vil imødekomme Universitetets brændende Ønske om Statsbibliotekets Flytning op i Universitetsparken. Først da, forekommer det os, vil der her ved Universitetet være skabt de ideellest mulige Arbejdsvilkaar for Universitetets Lærere og Studenter.

Til Bygningens Opførelse har Stat, Kommune og private ydet de nødvendige Midler. Universitetets Tak herfor vil Byggeudvalgets Formand bringe, men en særlig Tak ønsker jeg at bringe tidligere Undervisningsminister Jørgen Jørgensen og tidligere Stats- og Finansminister Buhl.

Hurtigere end vi maaske havde Lov at haabe, har Aarhus Universitet rejst sig af de Ruiner, hvori Krigen lagde det, og under bedre Vilkaar end før er det parat til at øve sin Indsats i det store Genopbygningsarbejde, Verden trænger til. Aldrig før i Verdenshistorien har det vel som i Dag staaet os jævne Folk klart, i hvor høj Grad Menneskets daglige Liv, ja Menneskehedens hele Skæbne, materielt som aandeligt, er afhængig af Videnskaben, og Erkendelsen heraf kan i Dag siges at være levende i hele vort Folk. Denne Erkendelse er af stor Betydning for ethvert Folk, men ikke mindst for en lille Nation. Oldtidens Grækenland gav Beviset for, at Værdien

af et Folks kulturelle Arbejde ikke er afhængig af Antallet af Indbyggere. Landegrænserne gælder ikke paa Videnskabens Omraade. Intet Folk lever her af egne Midler, og intet tilhører her noget enkelt Folk. Ogsaa Danmark har trods sin Lidenhed samme Muligheder som de store Nationer for at yde en Indsats. Vor nationale Stolthed maa vi søge tilfredsstillet ved at yde det størst mulige Bidrag til Verdens store, fælles aandelige Husholdning, idet vi med levende Interesse samles om den Opgave at fremme dansk videnskabelig Forskning og byde den de bedst mulige Vilkaar og Eksistensbetingelser. Et Led i disse Bestræbelser er Opførelsen af denne Bygning. Ganske vist er det med rette sagt, at de rent materielle Betingelser for Videnskabens Trivsel ikke er fyldestgjort blot ved at skaffe de nødvendige Studiesale, Biblioteker og videnskabelige Institutioner; der maa ogsaa skaffes gode materielle Livsvilkaar for den Elite, der i Kraft af en ganske speciel og sjælden Tænke- og Produktionsevne udvælges som Enere blandt Aandens Arbejdere, og i denne Henseende staar Danmark endnu tilbage for de fleste andre Nationer. Videnskaben kræver sin Mand helt, og der bør bydes ham saadanne Vilkaar, at han ogsaa helt og udelt kan ofre sig for den. Men alligevel betyder Oprettelsen af Danmarks andet Universitet et betydningsfuldt Fremskridt for dansk Videnskab. Allerede i 1879 udtalte Københavns Universitets Rektor, Professor Madvig ved Universitetets 400 Aarsfest: »Men vi vil ikke skjule, at et Universitet, der skal staa alene for et enkelt og lidet Folk, vil have ondt ved til alle Tider at udfylde den hele Videnskabs og Kundskabs Kreds ligeligen; det savner den gjensidige Understøttelse og Fuldstændiggørelse, som en talrig Kreds af Universiteter byder hinanden«, og jeg tror, vi i Dag tør hævde, at Aarhus Universitet gennem de forløbne 18 Aar har vundet sig en smuk og anerkendt Position i Universiteternes Række trods de indskrænkede og vanskelige Kaar, det paa saa mange Maader har arbejdet under.

Videnskaben drives vel ogsaa udenfor vore Universiteter og øvrige videnskabelige Læreanstalter, men Universiteterne, dette Ord taget i videste Forstand, er Videnskabernes Centrum, det Sted, hvor det videnskabelige Arbejdes Resultater samles, ordnes og forplantes. Et Universitet er sit Folks Barn, fordi det repræsenterer Folkets Aand, er et Brændpunkt for det nationale aandelige Liv. Aarhus Universitet er ogsaa det danske Folks Barn derved, at dets Oprettelse skyldes et Folkeønske, en Folkevilje.

Drømmen er gaaet i Opfyldelse. Maalbevidst vil vi arbejde videre paa Værkets Fuldstændiggørelse i dyb Taknemlighed for, hvad vi til i Dag har naaet, og ydmyge overfor Opgaven og Maalets Storhed.

Efter at Universitetsbestyrelsens Formand saaledes havde budt de tilstedeværende velkommen, traadte Byggeudvalgets Formand, Bankdirektør *Niels Jensen* frem paa Talerstolen for at overlevere Bygningen til Universitetet. Han udtalte følgende:

Aulaen, hvor De nu befinder Dem, deler Universitetets nye Hovedbygning i to Dele, en østlig og en vestlig Fløj.

I den østlige Fløj er der givet Plads til det juridiske, det økonomiske og det teologiske Fakultet, og foruden findes der et meget stort Auditorium, der kan rumme flere Hundrede Studenter, til Brug ved særlige Forelæsninger og Afholdelse af Doktordisputatser.

I den underste Etage er installeret Studenterbespisning med fuldt moderne Køkken og Frokoststuer.

I den vestlige Fløj findes Humaniora, Rektors og Bestyrelsesformandens Kontorer, Mødesal for Lærerforsamlingen samt hele Administrationen. I hele Bygningen er der desuden 7 Auditorier til Brug ved de daglige Forelæsninger.

Samtlige Fakulteter er indrettet efter Institut-Princippet, men derom har Bestyrelsens Formand gjort Rede i sin Tale, og jeg kan i øvrigt om Nybygningens Indretning henvise til den lille Tryksag, som De alle har liggende paa Deres Plads.

Opførelsen af Hovedbygningen paabegyndtes i Oktober 1941 og har saaledes fundet Sted under Krigen og Danmarks Besættelse. Det er dog paa ingen Maade noget Krigs- eller Erstatningshus, De befinder Dem i, idet man i god Tid havde sørget for alle Materialer, og hvad der skulde bruges til Udstyret. Vi kan i Dag aflevere et Hus bygget af gode Materialer og godt dansk Haandværksarbejde.

Opførelsen faldt i to Dele, idet vi ved Udgangen af 1944 var saa vidt fremme, at Huset praktisk talt kunde gøres færdigt med kort Varsel, men paa Grund af det uheldsvangre Naboskab med Gestapo og den tyske Værnemagt, idet alle Kollegierne var beslaglagt, fandt vi det rigtigst ikke at gøre Bygningen færdig eller tage den i Brug, da vi frygtede den beslaglagt.

Den 31. Oktober 1944 blev skæbnesvanger for Bygningen. Engelske Maskiner strøg lavt ned over Universitetsparken og ødelagde totalt Gestapo-Hovedkvarteret. Derved bragtes en kærkommen Hjælp til Modstandsbevægelsen herhjemme, men det kunde ikke undgaas, at Hovedbygningen blev ramt paa en katastrofal Maade. 7 Bomber, hvoraf flere Fuldtræffere, ødelagde en stor Del af Bygningen, og efter Bombardementet maatte vi gaa i Gang med i stort Omfang at genopføre Bygningen.

Det blev den vanskeligste og mest slidsomme Periode, idet vi ikke vilde slække paa Kravene om 1. Kl. Materialer og 1. Kl. Arbejde. Det lykkedes ogsaa, og det var et meget stort Slid for Arkitekt og Ingeniør og alle Haandværksmestrene, men i Dag staar Bygningen færdig efter de Linier, som man havde tænkt sig fra Begyndelsen.

Hovedbygningen var i 1939—40 kalkuleret til 3 Mill. Kr., og jeg tror, at vi kunde have holdt os inden for dette Beløb, hvis Byggeriet havde kunnet fuldføres efter Planen til 1944. Nu vil Forholdene muligvis bevirke, at der kommer en forholdsvis beskeden Overskridelse paa Grund af Stigningen i Arbejdsløn og Materialer.

Naar det er lykkedes os at gennemføre Byggeriet i Krigsaarene, har jeg paa Byggeudvalgets Vegne en hjertelig Tak at bringe til alle dem, der har været os behjælpelig i Arbejdet. Først og fremmest en hjertelig Tak til Regering og Rigsdag, der gav den store Bevilling paa 2.663.000 Kr. Jeg bringer en hjertelig Tak til Aarhus Byraad, der har vist Forstaaelse for, hvad det betød at faa Bygningen rejst, og som har skænket Udgravning og Fundamentering til et Beløb af 337.000 Kr., foruden at Byen har givet Bygningen den smukke Ramme, som Parken er.

Jeg siger ogsaa hjertelig Tak til alle de Firmaer og private, som har skænket Inventar og Udstyr til Bygningen til et Beløb af ½ Mill. Kr. samt Udstyret til Studenter-Bespisningen. Ogsaa bringer jeg en varm Tak til Ny Carlsberg-Fondet, som har interesseret sig for Bygningens Udsmykning, og som allerede har givet og stillet i Udsigt yderligere Beløb til Bygningens passende Udsmykning.

Jeg vil gerne bringe en Tak til Arkitekten, med hvem Byggeudvalget har haft et udmærket Samarbejde, og jeg tager ikke i Betænkning at sige, at Arkitekten har omfattet denne Bygning med den største Kærlighed og Interesse, og jeg er overbevist om, at den vil staa som et af hans Hovedværker. Ogsaa med Ingeniørerne har vi haft et fortræffeligt Samarbejde, og de har gjort et stort og udmærket Arbejde for at skaffe de mange Ting, som det ellers vilde være umuligt at faa fat paa.

Jeg bringer en Tak til Haandværksmestrene for godt dansk Haandværk og en Tak til alle de Arbejdere, som har været med til at rejse denne Bygning; mange har jo været med gennem hele Byggeperioden. Jeg bringer ligeledes en Tak til de af Byens Embedsmænd, som vi er kommet i Berøring med, og med hvem vi har haft det allerbedste Samarbejde.

Jeg kan ikke her undlade at omtale to sørgelige Begivenheder ved Opførelsen af Hovedbygningen. Allerede ved Forarbejdet kom to Haandværkere ulykkeligt af Dage, og den 31. Oktober 1944 blev ti Haandværkere — danske Mænd og Kvinder — dræbt af de Bomber, der ved en skæbnesvanger Fejltagelse ramte Hovedbygningen. For nogle Dage siden har vi afsløret en Mindeplade her i Hovedbygningen for disse døde.

Paa Byggeudvalgets Vegne har jeg herved den Ære at overlevere

Bygningen til Aarhus Universitet, idet jeg udtaler Ønsket om, at den maa blive et Hjemsted for sand og fri Forskning til Danmarks Ære.

Som tredje Taler fremtraadte Byens Borgmester *S. Unmack Larsen* og holdt følgende Tale til Forsamlingen:

Denne Dag er ikke alene en Dag for Byen Aarhus, men for hele Danmark og for hele Norden og med Perspektiv ud over den ganske Verden.

Det har været en tung og trang Vej at naa saa vidt, og herom vil man indgaaende faa Besked gennem de historiske Beretninger, som i disse Dage er fremkommet. Det, der gaar igennem den forløbne Tid, er vel nok først og fremmest dette, at det har været saa saare vanskeligt at faa andre til at forstaa, at Universitetet i Aarhus ikke kom og ikke ligger her i Dag, blot fordi det kunde være en skøn Tanke at have et Universitet til i dette Land, men fordi det var en Nødvendighed for vort Land at have to Universiteter, hvis Stagnation skulde undgaas, og hvis dansk Kulturliv skulde kunne hævde sig — ogsaa uden for Hovedstaden.

Det var det private Initiativ og Aarhus Kommune, der gik i Spidsen og forsaavidt ogsaa gør det i Dag, men nu er vi en Treklang, idet Staten jo allerede længe har været med, saaledes at vi nu ser en Opbygning af et Universitet paa en Maade, som vist nok maa siges at være ret enestaaende. Man kan spørge, om det ogsaa skal være saadan i Fremtiden? Ja, hvem ved? Aarhus Kommune, som hidtil har ofret mellem 2 og 3 Millioner Kroner paa Universitetsbygningerne og Undervisningen, kan maaske nok i den senere Tid have vist nogen Tilbageholdenhed paa visse af disse Omraader. Men heri ligger vel kun, at vi skulde se at naa til Klarhed over visse principielle Synspunkter. Man skulde vel se at blive enige om visse Retningslinier, naar nu den nye Universitetslov for Aarhus Universitet skal udformes til næste Aar, men saaledes — tror jeg da —, at Treklangen stadig bevares.

Heri ligger altsaa, at Aarhus sikkert ogsaa gerne i Fremtiden ønsker i et vist Omfang at være »Murbrækker« — økonomisk at vise Vejen fremad. Vi ønsker gerne at være med til at gøre dette Universitet til et Universitet for hele Landet, ikke som et Plagiat af vort store Universitet, ikke som en Filial af dette, men som et Universitet med sin egen selvstændige Opbygning, sin egen selvstændige Udvikling.

Hvad jeg her mener, vil jeg gerne sige med den Vedtagelse, som man var enige om paa en Konference, der for faa Dage siden fandt Sted i Gøteborg under et Møde mellem Borgmestre, Viceborgmestre

og enkelte andre fra de tre næststørste Byer i Norge, Sverige og Danmark. Man fremhævede i denne Vedtagelse Samarbejdet med Statsmyndighederne som selvfølgeligt og uundgaaeligt, ogsaa forsaavidt angik de kulturelle Institutioner, men saaledes, at man ogsaa maatte fordre Støtte fra Statsmagtens Side til de kulturelle Institutioner, som var af Betydning ikke alene for de paagældende Byer, men ogsaa for de omkringliggende Landsdeles og hele Landets Kulturliv, idet det i Forholdet til Staten særlig blev fremhævet, at Institutionernes Særpræg og Muligheder for nyskabende Initiativ skulde bevares.

Dette Særpræg og dette nyskabende Initiativ bør ogsaa findes paa dette Universitet. Og vi ved alle, at det er der. Men bør det ikke have en bredere Front? Burde Universitetet ikke i højere Grad, end det hidtil har været Tilfældet, sætte sit Præg paa Byens og Omegnens Kulturliv og ikke leve i »splendid isolation«, hvad et kulturelt Centrum som et Universitet let kan fristes til. Der var sikkert intet i Vejen for, at Universitetet for interesserede fra alle Samfundslag kunde holde Forelæsningsrækker over økonomiske højaktuelle Emner. Eller historiske, sproglige, religiøse og mange andre Emner, som jeg slet ikke behøver at anvise. Der er nok af dem, og der er Tilhørere nok i Aarhus og i en udstrakt Omegn.

Jeg maa maaske ogsaa erindre om de Kursus i Arbejdsforhold, der senest i 1940 blev afholdt ved Universitetet, og hvor man behandlede Emner som Arbejdsretten, Socialpolitik, Kooperationsforhold og andet lignende og med Arbejdere som Deltagere, udpeget af Fællesorganisationen og Arbejdsgiverforeningen. Maaske paatænker man at genoptage disse Kursus. Det vilde sikkert være ønskeligt.

Og saa var der en anden Ting. Lad mig sige det til det private Initiativ Landet over, der har ofret Millioner paa Rejsningen af den ene Kollegiebygning efter den anden og dermed ogsaa i særlig Grad bidraget til paa enestaaende Maade at gøre dette Universitet særpræget: Hvorfor ikke bygge en Kollegiebygning udelukkende til norske, svenske, finske og islandske Studenter og sørge for, at Studenterne blev forsynet med Stipendier fra deres Hjemlands Regeringer, saaledes at de kunde studere ved dette Universitet, der ligger paa det europæiske Fastland nær de store Kulturcentrer, og som ogsaa, hvad aldrig bør glemmes paa dette Universitet, ligger nær den nordiske Grænse mod Syd! Det var en af Vejene til et nordisk Universitet.

Denne Hovedbygning, som vi indvier i Dag, er kun en Milepæl paa Vejen, men ganske vist en meget betydningsfuld. Der er meget, saare meget tilbage, inden Udbygningen bliver færdig. Hvis man overhovedet kan tale om nogensinde at blive færdig paa dette Omraade. Det vil nok til sin Tid være rimeligt at tage under Overvejelse at udvide Universitetsarealet. Og her vil vel i Fremtiden være et

af de Omraader, hvor Kommunen vil have Muligheder for at gøre en Indsats, da Kommunen ejer eller formentlig vil komme til at eje alle de omkringliggende Arealer. Da hele Universitetsarealet er indgaaet som et naturligt Led i Byens Parkareal — med Adgang for alle og enhver til at ligge i Græsset — vil det ogsaa være et Spørgsmaal, om ikke Parken »Vennelyst« naturligt vil komme til at høre til Universitetsarealet med Placering af enkelte Bygninger i denne Park.

Det er ikke nok at udbygge med Bygninger og Areal omfattende selve Universitetet. Der maa mere til for at gøre en By til en virkelig Universitetsby, for at gøre den til et kulturelt Centrum, og ikke alene af Hensyn til Universitetet, Byen og Omegnen, men ogsaa og navnlig af Hensyn til hele Landet.

Derfor ser vi saaledes paa det i Byens Styre, at vi gerne vil være med til at udbygge denne Bys kulturelle Liv i bedste Forstand. Derfor understøtter vi Byorkestret, som vel nu skal være Landsdelsorkester, med meget betydelige Beløb. Derfor betaler vi det meste af Driften af Naturhistorsk Museum, og derfor henlagde vi sidste Aar 400.000 Kr. som et Bidrag til Opførelsen af et nyt Museum eller nye Museer for Kunst og Forhistorie. Her er der netop et Omraade, hvor det i Øjeblikket glipper, hvor Forholdene er meget daarlige. Her trænges der til en Mand, der samtidig med, at han er Videnskabsmand, vil se det som sin Livsopgave at tage alle de Problemer op, der staar i Forbindelse med Rejsningen af nye Museer.

Da disse Spørgsmaal er af meget stor Rækkevidde, og Aarhus By gerne vil hjælpe med her, har Budgetudvalget i Gaar vedtaget at indstille til Byraadet, at Byen i to Aar betaler Aflønningen til en Professor eller Docent i Arkæologi udover, hvad Byen ellers betaler til Universitetet, og saaledes at denne Mand paatager sig Opgaven med det forhistoriske Museum, der bør blive et Landsdelsmuseum eller lignende, med fornøden Støtte fra Staten, eventuelt ogsaa fra Private.

Der er en anden Institution, som vi ogsaa har haft Opmærksomheden henvendt paa, en meget stilfærdig videnskabeligt arbejdende Institution, en Institution, hvortil Spiren blev lagt for faa Aar siden, nemlig Erhvervsarkivet. Dette Arkiv, der opbevarer Arkivalier fra alle Landets Erhverv, Handelshuse og Bedrifter, og som er enestaaende i sin Art, bør bevares for Aarhus Universitet og Byen. Da vi ved, at Tiden nu er inde til, at der her gøres et Fremstød, har Budgetudvalget i sit Møde i Gaar vedtaget at indstille til Byraadet, at der bevilges Arkivet et Beløb paa 5000 Kr., idet vi bestemt forventer, at Erhvervene Landet over iøvrigt sammen med Staten vil skaffe Kapital tilveje til denne for Erhvervene saa betydningsfulde Institution.

Aarhus Byraad har med disse beskedne Gaver ment at burde gaa

i Spidsen for paa særlig Maade at markere denne Festdag for By og Land. Vi ønsker ogsaa hermed at tilkendegive, at vi fremdeles gerne vil være »Murbrækkere«, og vi stoler paa, at ogsaa Fremtiden vil give godt Samarbejde mellem Stat, Kommune og det private Initiativ.

Saa besteg Undervisningsminister *M. Hartling* Talerstolen for at erklære den nye Hovedbygning for indviet. Hans Tale lød saaledes:

Det er en Sandhed, der er ældre end vor Tidsregning, at det ikke er gjort med at bygge Huset. Spørgsmaalet om den Gerning, der skal øves i det, og om den Aand, der skal fylde det, er, naar alt kommer til alt, vigtigere og mere afgørende.

Men med dette in mente er det alligevel en stor Dag, naar Huset staar færdigt og kan tages i Brug. Byggepladsens uoverskuelige Forvirring og døde Kaos er under Menneskenes dygtige Hænder blevet til Orden og Plan og til et Stykke levende Virkelighed, som vil tale til kommende Slægter om det, der her skabtes.

Derfor har man Lov til at glæde sig og Lov til at give sin Glæde Udtryk i Former, der er Huset og dets Formaal værdige. Det er det, vi er samlet for her i Dag, og vi har jo en særlig Baggrund for vor Glæde netop for dette Hus, der var paa Vej mod sin Fuldførelse, men blev draget ind i de skæbnesvangre og voldsomme Begivenheder, som vi alle husker, men ved hvilke vi ikke har Lyst til at dvæle paa anden Maade end derved, at vi i Dag føler Lykken ved dets Genrejsning.

Jeg vil gerne paa Regeringens og paa Undervisningsministeriets Vegne bringe Aarhus Universitet og Aarhus By en hjertelig Lykønskning til denne Dag, og jeg er overbevist om, at hele det danske Folk staar bag ved denne Lykønskning. Den 11. September er jo en Mærkedag i Aarhus Universitets Historie, og for de mange udmærkede Mænd og Kvinder, der gennem Aarene har sat Tid, Evner og Kræfter ind paa at gøre Aarhus til Hjemsted for vort Lands nye Universitet, maa Dagen rumme en ganske særlig Betydning. I Dag sættes ligesom Kronen paa Værket. Ikke fordi vi nu er færdige. Vi Mennesker er jo aldrig færdige, men altid paa Vej, og det samme gælder Aarhus Universitet, saa sandt det er en levende Virksomhed.

Naar jeg nu skal have den store Ære som Statens Repræsentant at indvi denne skønne Bygning, saa gør jeg det for det første med Ønsket om, at det Arbejde for dansk Videnskab og dansk Kultur i det hele, der skal øves her, altid maa have saadanne indre og ydre Kaar, at det kan udøves i fuld aandelig Frihed, thi det er Forudsætningen for, at den Sandhedssøgen, der er Forskningens dybeste Væsen, kan trives og leve.

Jeg gør det videre med Ønsket om, at ærlig Vilje, forenet med Opbydelsen af Evner og Kræfter, maa blive sat ind her til Gavn for det Land og Folk, hvis Tjenere vi skal være i hele vort Virke.

Og jeg gør det endelig med Ønsket om, at de Professorer og Lærere, der skal virke her, og de Studenter, der skal studere her, maa føle sig ydmyge over for Livets vældige Kræfter i alle dets Udfoldelsesformer, i Aandslivet, i Naturen og i Teknikken; thi uden den Ydmyghed, der erkender egen Lidenhed i Forhold til Sandhedens Vælde og Storhed, bliver det hele til Forfængelighed og Tomhed.

Saa indvier jeg herved denne Bygning til det høje Formaal, den skal tjene. Lad den staa for fremtidige Slægter som et smukt og levende Vidnesbyrd om dansk Villie og dansk Evne og Kunnen! Lad den blive et Hjemsted for en Forskning, der øves i Aand og Sandhed, saaledes at Aarhus Universitet i ædel Kappestrid med vort gamle hæderkronede Universitet i København kan virke inspirerende og løftende for dansk Videnskab og skabe sig sin egen Position og sit eget Fysiognomi til Berigelse for hele vor danske Kultur!

Efter at Undervisningsministeren med disse Ord havde erklæret Hovedbygningen for indviet, besteg *Universitetets Rektor* Talerstolen for paa Lærerforsamlingens og Studenternes Vegne at modtage Bygningen. Hans Tale formede sig saaledes:

Herr Undervisningsminister! Mine Damer og Herrer!

Idet jeg nu for første Gang som Rektor bestiger denne Talerstol og paa Lærerforsamlingens Vegne tager dette nye Hus i Besiddelse og Brug, retter jeg mine Ord til alle dem, der har været med til at skabe dette smukke Tempel for Videnskab og Forskning.

I dette Hus skal i Fremtiden tre Fakulteter virke og arbejde, det humanistiske, det teologiske og det økonomisk-juridiske Fakultet. Hvert af disse Fakulteter har faaet Lov til at indrette sig efter sine egne Ønsker, og den, der tager sig Tid til at studere selve Strukturen i de tre eller snarere fire adskilte Afdelinger, vil med Lethed kunne konstatere en Række interessante og væsentlige Forskelle bag alle ydre Ligheder. Men han vil tillige hurtigt blive klar over, at den raadende Grundtanke i alle Ligheder og Forskelle er den størst mulige Effektivitet, Effektivitet i Henseende til selve den videnskabelige Undervisning og Effektivitet i Henseende til den videnskabelige Forskning. Der er her skabt et stort Undervisnings- og Forskningsinstitut i Forening.

Ogsaa det lægevidenskabelige Fakultet, som har sine vigtigste Studie- og Forskningslokaler i andre Bygninger, i Special-Institutter og paa Hospitaler, faar Andel i denne Bygning, ikke blot derved

at Universitetets store Hjerte, vor Aula, ligger midt imellem Fløjene og forener os alle, men ogsaa derved, at Bygningen rummer fælles Administrationskontorer, fælles Lærerværelse og fælles Mødesal.

Studenterne fra alle Fakulteter ved Aarhus Universitet vil hurtigt tage denne Bygning til deres Hjerte, og i Vandrehallen, i Aulagaarden og i Spiselokalerne vil de alle føle sig hjemme. De vil opleve dette Hus som en virkelig Alma Mater, en elskelig Moder, der tager dem til sin Barm. Det vil ikke være en graanende, respektindgydende og værdig Matrone, det vil være en ung, kammeratlig og forstaaende Mor, som er mere forbundet med sine Børn ved Kærlighed end ved afstandskabende Ærefrygt.

For dette levende, livgivende og livskabende nye Universitetshus, hvor det maa blive en Fryd at være Professor og en Fryd at være Student, bringer jeg Lærerforsamlingens og Studenternes lykkelige Tak saavel til Statens Myndigheder som til Aarhus Byraad og til de private Donatorer, som ved fælles Indsats har rejst dette Hus. Jeg retter denne Tak til Universitetsbestyrelsens utrættelige Formand, som med uselvisk Kærlighed gennem mange Aar har virket for Aarhus Universitet, til Byggeudvalgets Formand, som med aldrig svigtende Energi har overvaaget Bygningens Opførelse, til Byens Borgmester som Repræsentant for et Byraad, der aldrig har staaet ligegyldigt over for Universitetssagen, og som nu ved den storstilede Gave, Borgmesteren i sin Tale forkyndte, yderligere har bevist sin store Velvilje, til Mændene af det private Initiativ, der altid har været villige til at hjælpe med ved det fælles Værk, og sidst, men ikke mindst, til Dem, Herr Undervisningsminister, som repræsenterer et Undervisningsministerium, der med rette fortjener vor dybeste Taknemmelighed. Jeg takker Dem, Herr Minister, fordi De har villet indvi vort nye Hus, og idet jeg paa Lærerforsamlingens Vegne modtager Huset, udtaler jeg det Ønske, at Aarhus Universitet maa blive et frugtbart Videnskabernes Centrum til Gavn for dansk og nordisk Forskning, et Arnested for frie Studier til Menneskehedens Gavn, en Pryd for dansk Kultur.

Indvielseshøjtideligheden afsluttedes med, at Repræsentanter for de nordiske Universiteter fremførte deres Lykønskninger til Aarhus Universitet.

Den første, som betraadte Talerstolen, var Københavns Universitets Prorektor, Professor, Dr. phil. *H. M. Hansen.* Hans Ord lød saaledes:

Hr. Minister!
Højlærde og højtærede Forsamling!
Deres Magnificense!

Denne Festdag, der besegler et afgørende Skridt i Aarhus Universitets saa hurtige og lykkelige Udvikling, tager Københavns Universitet som en kærkommen Anledning til at frembære de varmeste Ønsker for sit yngre Søster-Universitet. I fire og et halvt Aarhundrede havde det danske Aandsliv alene Københavns Universitet som Midtpunkt, nu samler det sig om to Brændpunkter, som vore to Universiteter udgør, og denne ændrede Stilling hilses med Glæde af alle Danske. Det gamle Universitet med sin rige Tradition og det nye Universitet, fyldt af Ungdommens Liv og Energi, udfylder hinanden paa heldigste Maade. Vi takker for værdifuldt Samarbejde mellem de to Universiteter gennem de svundne Aar, ikke mindst under Besættelsen, da vi stedse kunde møde og overvinde de fælles Vanskeligheder i fuld Samdrægtighed, og vi tilsiger vor gode Vilje til fortsat nært Samarbejde.

Efter akademisk Skik har vi givet Udtryk for vore Ønsker for Aarhus Universitet i en Adresse af følgende Ordlyd:

»Ved Indvielsen af Aarhus Universitets Hovedbygning hilser Københavns Universitet sin yngre Søster med varme Ønsker for den Aandens Gerning, som her skal øves.

Aarhus Universitet er gaaet skrammet, men styrket ud af Krigens Aar, og denne Bygning, der er rejst, medens Krigen endnu kastede sine Skygger over det danske Land, vidner højt om det danske Folks Kærlighed til sit unge Universitet.

Maatte dette da i de kommende Aar faa Lykke til at fortsætte sin Udvikling og i fredelig Kappestrid med Københavns Universitet stedse virke som et Brændpunkt i vort Folks aandelige Stræben.

11. September 1946.

(sign.) J. Nørregaard,
Rektor for Københavns Universitet.«

Denne Adresse beder jeg nu Deres Magnificense modtage.

Efter at Rektor havde rejst sig fra sin Plads og modtaget Københavns Universitets Lykønskningsadresse, besteg Professor *Eino Saari* fra Helsingfors paa de finske Universitetsrepræsentanters Vegne Talerstolen og overbragte de finske Universiteters Hilsener. Han udtrykte sin Glæde over, at Menneskene i Danmark kunde smile og le. Ganske vist kunde man ogsaa i Finland træffe

leende Mennesker, men naar man stod stille og lyttede til, hvad der skjulte sig bag Smilet, kunde man mærke Hjertet græde lydløst. Han gav Udtryk for det Ønske, at Aarhus Universitets Bygninger aldrig mere maatte blive krænkede i deres Frihed, og udtalte sin Beundring for det Arbejde og den Kamp, der i den forløbne Tid var blevet ydet fra Aarhus Universitets Side.

Paa Islands Universitets Vegne talte Docent *Gylfi Gislason*. Han omtalte den Bestyrtelse, der havde grebet Islands Folk, da man hørte Nyheden om, at Fjenden havde taget en Del af Universitetets Bygninger i Brug, og senere, da man fik at vide, at nogle af disse Bygninger var blevet beskadiget ved Angreb. Man fandt Trøst i den Tanke, at et Universitet hverken er et Hus eller et Slot, men et Fællesskab af Mennesker, der søger Sandheden. Bomber kunde ikke have udslettet den Sandhedstørst, som er et Universitets Livsnerve, eller splittet det Fællesskab, som er dets inderste Væsen.

Paa Norges Vegne talte Professor *Olav Hanssen* fra Oslo Universitet. Han henviste til det Fællesskab i Skæbnen, som havde forenet Norge og Danmark under Krigen, og til den særlige Sympati, som knyttede det norske og det danske Folk sammen. Han betragtede det Gæstevenskab, hvormed Aarhus Universitet efter Befrielsen havde modtaget 35 norske Studenter ved det lægevidenskabelige Fakultet til frit Studium her paa lige Fod med de danske Studerende, som et direkte Udtryk for det intime Venskab, der forbandt Danmark og Norge, og som netop derved vilde blive yderligere befæstet og uddybet.

Paa de svenske Universitetsrepræsentanters Vegne fremtraadte Professor *Gunnar Gunnarsson* fra Uppsala Universitet og overbragte de svenske Universiteters hjerteligste Hilsener. Han betonede, at Krigen ganske vist nu var afsluttet, men at Kampen for Forskningens Frihed ogsaa fremdeles maatte føres af Videnskabens Mænd. Han udtalte sin og sine Landsmænds Glæde over, at Aarhus Universitet som det yngste i Rækken af de nordiske Universiteter stod rede til at kæmpe for de fælles Frihedsidealer.

Dermed var Højtidelighedens første Afdeling, selve Indvielsen af den nye Hovedbygning, afsluttet, og fra Musikestraden lød nu Kantatens anden Del, af Digteren kaldet *Jorden*. Efter

et Kor af unge Stemmer udførte Læge Laurentius Holm, Brabrand, det store Recitativ om *den Jord, hvoraf vi gror,* og som

> *..... er gammel og er gennemsivet*
> *i hver en Mark af vore Fædres Tanker,*
> *et tusindaarigt Regnvejr, som er sunket*
> *med Aandens Risten og med Ordets Mumlen*
> *dybt ned igennem Muld og Ler og Sand.*

*

Rektor besteg nu paany Talerstolen for at indlede *Promotionshandlingen.*

Efter at have meddelt, at to unge Videnskabsdyrkere, cand. med. *Knud Aage Nielsen* og stud. med. *Hans Joachim Schultz* havde opnaaet Accessit for deres Prisbesvarelser, og at cand. med. et chir. *Børge Sørensen* havde faaet Universitetets Guldmedalje for sin Besvarelse af Prisopgaven i Radiologi, proklamerede han de to Doktorer, som i Løbet af det sidste Aar havde forsvaret deres Doktorafhandlinger og erhvervet Doktorgraden, nemlig cand. polit. *P. Nyboe Andersen* og mag. art. *Gustav Albeck.* Han bad dem træde frem og modtage Doktorbrevet af deres Dekaners Haand tillige med Universitetets hjerteligste Lykønskning.

Derefter udtalte Rektor:

> *Herr Undervisningsminister!*
> *Deres Magnificenser!*
> *Mine Herrer Professorer og Doktorer!*
> *Mine Damer og Herrer!*

Aarhus Universitets Lærerforsamling har villet forhøje Glansen af denne Indvielsesfest ved at udnævne en Række Æresdoktorer. Allerede da Universitetet for et Aar siden for første Gang efter Befrielsen belavede sig paa at fejre sin første Aars- og Immatrikulationsfest, havde der rejst sig Røster for at understrege Dagens Betydning ved Promotion af Æresdoktorer. Naar dette ikke skete, naar man nøjedes med at invitere de nordiske Landes Universitetsrektorer til en beskeden Fest, afholdt i Raadhussalen, var Aarsagen den, at Universitetets Hovedbygning, som faktisk kunde have staaet færdig for længe siden, var blevet forsinket i sin Fuldførelse ved de dramatiske Krigshandlinger, der ramte den under Besættelsen. Medens Københavns og Oslos Universiteter forrige Sommer og Efter-

I forreste Række fra venstre: Æresdoktorerne *Knud Faber, Johs. Oskar Andersen, Holger Pedersen, Peter Holm, Curt Weibull, Francis Bull, Frederik Zenthen.*

aar fejrede Genoptagelsen af det frie Studium med storstilede Festligheder, maatte Aarhus Universitet opsætte sin Fest til 1946. Det er derfor naturligt, at vi benytter denne Lejlighed, hvor vor nye Hovedbygning indvies, til at udnævne Repræsentanter for vore to nærmeste Broderlandes Videnskab til Æresdoktorer ved Aarhus Universitet. Det er ligesaa naturligt, at vi ved denne Lejlighed udnævner Repræsentanter for Københavns Universitets Videnskab til Æresdoktorer ved vort Universitet. Vi kan ikke indlemme deres straalende Navne i et Panteon af store Mænd, der har virket ved vort Universitet, simpelthen fordi vort Universitet er saa ungt. Men til Gengæld aabner vi med dem et aandeligt Panteon, som — det er vi visse paa — i Fremtiden vil rejse sig paa dette Sted.

Rektor anmodede det *humanistiske* Fakultets Promotor, Professor, Dr. phil. *Franz Blatt* om at træde frem for at promovere sit Fakultets Æresdoktorer.

Promotor henvendte sig først til Professor *Holger Pedersen*, som rejste sig og traadte frem:

Herr Professor Holger Pedersen!

Deres Navn som Sprogforsker er kendt og værdsat i hele den videnskabelige Verden. Faa andre i vor Samtid behersker som De den sammenlignende Sprogforskning. Lige bevandret i vor Sprogæts Grænseegne og i dens centrale Omraader, har De ydet vægtige Bidrag til Udforskning af næsten alle indoeuropæiske Sprog. Deres store keltiske Grammatik er intet mindre end en Bedrift. Endnu i de sidste Aar har De kastet Lys over lidet kendte Tungemaal. For Lærdom og Tankestyrke vil De blive nævnet, saalænge Jordens Sprog er Genstand for historisk Studium. Blandt de Universiteter, der har kaaret Dem til Æresdoktor, vil det jydske Universitet ikke mangle.

Som Professor ved Københavns Universitet har De i afgørende Spørgsmaal lagt Deres Autoritet i Vægtskaalen til Gunst for Danmarks nye Universitet. Ved at skænke det humanistiske Fakultet en videnskabelig Bogsamling af stor Værdi har De paa synlig Maade mindet om, at ogsaa aandshistorisk Forskning har et materielt Behov.

I Beundring for Deres videnskabelige Gerning og i Taknemmelighed for Deres Fortjenester af Aarhus Universitet promoverer jeg paa det humanistiske Fakultets Vegne Professor Holger Pedersen til Æresdoktor i Filosofi ved Aarhus Universitet.

Derefter henvendte Promotor sig til Museumsdirektør *Peter Holm* og tiltalte ham med følgende Ord:

Herr Museumsdirektør Peter Holm!

Ud fra et dybtgaaende Kendskab til Fortidens danske Købstadsforhold har De skabt en Institution, som er enestaaende i sin Art. Det skyldes Deres maalbevidste Stræben, Deres Ildhu og Forhandlingsevne, at en enkelt velbevaret Renæssancebygning efterhaanden kom til at danne Kerne i en Fortidsby. Den saakaldte gamle By med sine Interiører fra det 16. til det 19. Aarhundrede, med sine systematiske Samlinger og Arkivalier er i Plan og Udformning Deres Værk: det bærer Vidne om Flid og Fantasi, det beundres i lige Grad af Historikere og Museumsfolk.

Den gamle By har haft og vil i stigende Grad faa Betydning for Studiet af ældre dansk Bykultur i alle dens Forgreninger. Dens Skaber og mangeaarige Leder har indlagt sig saa store Fortjenester af vort Lands Kulturforskning, at Aarhus Universitet mener at burde yde hans Indsats den højeste videnskabelige Anerkendelse.

Paa det humanistiske Fakultets Vegne promoverer jeg derfor Museumsdirektør Peter Holm til Æresdoktor i Filosofi ved Aarhus Universitet.

Efter at Museumsdirektør Peter Holm havde modtaget sit Æresdoktordiplom rettede Promotor følgende Ord til Professor, fil. dr. *Curt Weibull:*

Herr Professor Curt Weibull!

Kritisk Metode og friske Synspunkter præger Deres Skrifter om Danmarks og Sveriges ældste Historie. Dansk Middelalderforskning vil altid staa i Gæld til Dem. Ogsaa Deres øvrige Arbejder udmærker sig ved skarp Problemstilling og logisk Argumentation. At De indtager en ledende Plads i nordisk Historieforskning af i Dag, herom vidner det statelige Festskrift, De nys har modtaget. Det er Aarhus Universitet magtpaaliggende at give Udtryk for sin Værdsættelse af Deres videnskabelige Ingenium.

Med lykkelig Haand har De forenet Indsigt i nordisk Historie med en nordisk Indsats. Faste Baand har De knyttet over Kattegat. Da Nordens Skæbnetime slog, var Deres Standpunkt klart fra første Færd: den Institution, De forestod, skulde være en Højborg i den aandelige Strid for Menneskeværd og et Fristed for dem, der blev forfulgt.

I Beundring for Deres videnskabelige Indsigt og i Taknemmelighed for Deres menneskelige Indsats har det humanistiske Fakultet besluttet at tildele Dem den filosofiske Doktorgrad. Paa Fakultetets Vegne promoverer jeg Professor Curt Hugo Johannes Weibull til Æresdoktor i Filosofi ved Aarhus Universitet.

Tilsidst henvendte Promotor sig til Professor *Francis Bull*, som ligesom de foregaaende Æresdoktorer staaende paahørte hans Tale:

Herr Professor Francis Bull!

Aarhus Universitet hylder i Dem en fornem Videnskabsmand og en stærk Personlighed. I Deres Ungdoms Studier over Holberg brød De nye Baner. Ved omfattende Lærdom og Evne til Kombination er det lykkedes Dem at skabe ny Klarhed over store Perioder af norsk Litteratur. Ufanatisk, undtagen overfor selve Sandhedsprincippet, har De et langt Liv igennem øvet den kritiske Litteraturforskers uselviske Gerning.

I Ufredens Aar viste De, at De fremfor nogen havde tilegnet Dem Livsværdierne i den dansk-norske Kulturarv. De havde Sjælsstyrke nok til i Taler og Foredrag at give Deres Medfanger nyt Livsmod. Emnerne for disse Taler fandt De i den Litteratur, hvis Fortolkning er Deres høje Kald.

Det humanistiske Fakultet beundrer Deres Holdning og Handling i en Tid, da Umenneskeligheden forsøgte at slaa Rod iblandt os. Som Anerkendelse for Deres videnskabelige Fortjenester og i Beundring for Deres Kampmod, da det gjaldt, promoverer jeg paa det humanistiske Fakultets Vegne Professor Francis Bull til Æresdoktor i Filosofi ved Aarhus Universitet.

Efter at det humanistiske Fakultets Æresdoktorer alle var blevet promoveret, tog Rektor, som ikke havde forladt sin Plads paa Talerstolen, atter Ordet og anmodede det *lægevidenskabelige* Fakultets Promotor, Professor, Dr. med. *Esbern Lomholt* om at promovere sit Fakultets Æresdoktor, Professor, Dr. med. & jur. *Knud Faber*. Hans Henvendelse til denne lød saaledes:

Herr Professor Knud Faber!

Fra den tidligste Ungdom har De brugt Deres rige Evner i Lægevidenskabens Tjeneste. De har sat dybe Spor i Forskningen inden for Biologien og den kliniske Medicin. Som Mediciner er De kendt og æret i Norden og i hele Verden.

De har opdraget en Generation af interne Medicinere og Læger i det hele taget til at koncentrere Studierne omkring Sygesengen og lade alle Traade samles der.

De har tjent det danske Folk med utrættelig Iver, hvor det gjaldt Sygdommes Bekæmpelse. Alle Grene af Landets Sundhedsvæsen bærer Præg af Deres Virke.

Da De sluttede Dem til Tanken om en Lægeskole i Aarhus, var De samtidig rede til at sætte alle Kræfter ind. De talte vor Sag for Rigsdag og Ministre, for Københavns Universitet, og alle Vegne aabnede De Døre for det kommende Universitet. Siden Oprettelsen har De med Deres store Erfaring og beundringsværdige Kraft forstaaet at lede Udviklingen til Gavn for Aarhus Universitet.

Det lægevidenskabelige Fakultet har glædet sig til at kunne hylde Dem paa denne Dag. Paa Fakultetets Vegne promoverer jeg Dem til Æresdoktor i Medicin ved Aarhus Universitet.

Efter at Professor Knud Faber havde modtaget sit Æresdoktordiplom af Promotors Haand, anmodede Rektor det *økonomiske og juridiske* Fakultets Promotor, Professor, Dr. jur. *Carl Rasting* om at promovere sit Fakultets Æresdoktorer, den paa Grund af Sygdom fraværende Professor *Bertil Ohlin*, Stockholm, og Professor ved Københavns Universitet, Dr. polit. *Frederik Zeuthen*. Promotor udtalte følgende om Professor *Bertil Ohlin:*

Blandt svensk økonomisk Forsknings hæderkronede Navne staar Navnet Bertil Ohlin som et af de førende.

Med sin Handelens Teori brød han afgørende med den ældre Tids Synspunkter og førte Videnskaben et langt Stykke fremad, og dette Arbejde har han befæstet og videre udviklet i det store og internationalt berømte Værk: Interregional and International Trade.

Gennem sit Arbejde i Folkeforbundets økonomiske Forskningsafdeling og sin Deltagelse i talrige internationale Studiekonferencer har han gjort en fremragende Indsats til Fremme af og Organisation af det internationale Forskningsarbejde.

Karakteristisk for Ohlins Forskning er hans Bestræbelser for at anvende det teoretiske Apparat paa det politiske Livs Problemer. Det er kun naturligt, at denne Interesse har ført ham ind i det politiske Liv, hvor han har gjort en betydelig Indsats for sit eget Land og for det politiske Liv i Nabolandene.

Ogsaa her i Landet har Ohlin øvet en Indsats. Som ganske ung Mand blev han Professor ved Københavns Universitet. De, som dengang kom i Berøring med ham, inspireredes ikke alene til at tænke, men ogsaa til at tænke i nye Baner. Han blev og er et værdifuldt Bindeled mellem dansk og svensk.

Dansk økonomisk Forskning staar saaledes i betydelig Gæld til Ohlin. I en særlig Gæld staar vi dog her ved Aarhus unge Universitet. Ohlin traadte i sin Tid ind i det Udvalg, hvis Arbejde resulterede i Oprettelsen af det økonomiske og juridiske Fakultet; hans Indsats her var afgørende, og uden hans Erfaringer vilde vi næppe have faaet saa god en Start. Hvis vi siden har udrettet eller i Fremtiden vil udrette noget af Værdi, har han en væsentlig Del af Æren herfor. Vi ønsker at hædre ham som Videnskabsmand, som Lærer,

som Bindeled mellem svensk og dansk og som en af Aarhus Universitets Venner.

Jeg promoverer herved Professor Bertil Ohlin til Æresdoktor i Økonomi ved Aarhus Universitet.

Derefter henvendte Promotor sig til Professor *Frederik Zeuthen,* som staaende paahørte hans Tale:

Herr Professor Zeuthen!

Naar Aarhus Universitets økonomiske og juridiske Fakultet har ønsket at hædre Dem ved denne Lejlighed, skyldes det først og fremmest den betydningsfulde Indsats, De gennem en Menneskealder har øvet inden for Studiet af sociale og økonomiske Problemer.

Gennem Deres mangeaarige Konsulentvirksomhed i Indenrigs- og Socialministeriet har De en betydelig Andel i den Udvikling af vor Sociallovgivning, som saa stort har bidraget til Udligning af de sociale Modsætninger og tjent som et Forbillede for andre Lande. Nylig har De beriget vor socialpolitiske Litteratur med en dybtgaaende Studie over Arbejdsmarkedets mangesidede Problemer.

Da De koncentrerede mange Aars Studier og Forskning i Deres betydningsfulde Arbejde, Den økonomiske Fordeling, gav De den økonomiske Videnskab her i Landet en frugtbringende Impuls. Det var Resultaterne af Datidens Forskning i Europa og U. S. A., der herved præsenteredes for den danske Læseverden, vejledet af Deres velbegrundede og maadeholdne Kritik og uddybet ved Hjælp af Deres sociale Interesse, Deres Virkelighedssans og Deres skabende Fantasi. Disse Emner uddybede De senere ved Deres værdifulde Studier over Økonomisk Teori og Metode.

Som Professor blev De en af Banebryderne ved Studiet af det, som efterhaanden var blevet det centrale Problem i det økonomiske Liv, den monopolistiske Prisdannelse. Deres Værk: Problems of Monopoly and Economic Warfare, og senere Afhandlinger har spillet en stor Rolle i den internationale Diskussion og virket stærkt inspirerende paa andre Forskere.

Ogsaa som Lærer ved Københavns gamle Universitet ønsker vi at hædre Dem. De har været en Inspirationskilde for den studerende Ungdom, og adskillige af os, der virker her ved Aarhus Universitet, staar i Taknemmelighedsgæld til Dem som Kollega og som Lærer.

Men nævnes skal ogsaa den Beredvillighed, hvormed De har stillet Dem til Raadighed med Bistand til vort unge Universitet ved Embedsansættelser og paa anden Maade. Med Hjælp og gode Ønsker har De søgt at fremme det Arbejde, som ved det økonomiske Fakultets Oprettelse paabegyndtes her, idet Videnskabens Fremme og Trivsel for Dem stedse var det ene afgørende.

Jer promoverer herved Professor Frederik Zeuthen til Æresdoktor i Økonomi ved Aarhus Universitet.

Endelig anmodede Rektor det *teologiske* Fakultets Promotor, Professor, Dr. theol. *Regin Prenter* om at promovere Professor, Dr. theol. *J. Oskar Andersen* til Æresdoktor under det teologiske Fakultet. Promotor henvendte sig med disse Ord til Æresdoktoren:

Herr Professor Oskar Andersen!

Gennem en lang Række Aar har De som akademisk Lærer ved Københavns Universitet udfoldet en Virksomhed, som i høj Grad har været banebrydende i den videnskabelige Forskning og i den akademiske Undervisning.

Deres Forskning, som for første Gang overførte de strenge kildekritiske Principper, dengang herhjemme foredraget af Kristian Erslev, paa den danske Kirkehistories Stof, og som forbandt en uhørt Lærdom med fremragende Kombinationsevne, har sat sig Spor i en lang Række Arbejder, der er blevet staaende som Standardværker i Forskningen. For Udforskningen af Danmarks Reformationshistorie og af den efterreformatoriske Tids Teologi og Fromhedsliv er det Deres Forskning, som i lange Tider fremefter vil danne Grundlaget, ligesom det er Deres Fortjeneste gennem Deres Undersøgelser indenfor det 19. Aarhundredes danske Aands- og Personalhistorie at have vist Vejen til Løsningen af de mange endnu uløste Problemr i det 19. Aarhundredes danske Kirkehistorie.

I Deres Universitetsundervisning bragte De disse Forskningsprincipper ind paa Livet af Deres Elever paa en Maade, der virkede sjældent inspirerende og tillige forpligtende.

Men det er ikke alene denne Deres enestaaende Indsats i dansk teologisk Videnskab, vi i Dag hylder Dem for. Paa Aarhus Universitets Festdag ligger det os særligt paa Sinde at fremhæve det Arbejde, De gennem en mangeaarig Gerning paa den danske Rigsdag har udført til Gavn for dansk Kirke- og Kulturliv i det hele, men i Særdeleshed til Gavn for det Universitet og det Fakultet, der har ønsket paa denne Dag at hædre Dem med sin højeste Udmærkelse.

Som Udtryk for det teologiske Fakultets og Universitetets Taknemmelighed og Beundring for denne mangesidede Indsats skal jeg herved paa mit Fakultets Vegne promovere Professor Oskar Andersen til Æresdoktor i Teologi ved Aarhus Universitet.

Efter at samtlige Æresdoktorer var blevet promoveret af Fakultetspromotorerne, tog Rektor atter Ordet og udtalte:

Efter at Fakulteterne i Overensstemmelse med dansk akademisk Skik har foretaget den højtidelige Promotion af Æresdoktorerne, proklamerer jeg nu som Rektor paa Universitetets Vegne de saaledes promoverede som Doktorer honoris causa ved Aarhus Universitet.

Mine Herrer Doktorer!

Vort unge Universitet er klar over, at det ved at udnævne Dem til Æresdoktorer i langt højere Grad omgiver sig selv med Deres Navnes, Deres Lærdoms, Deres Berømmelses Glans end kaster Glans over Dem. Vi er lykkelige over at indføre Deres Navne, som repræsenterer saa rig og saa forskellig, saa omfattende og saa indtrængende Forskning, i Listen over de fra vort Universitet udgaaede Doktorer. Deres Forskergerning, Deres Gerning i Videnskabens Tjeneste, anerkendt overalt, hvor Forskning drives, vil tjene os, som virker her ved Aarhus Universitet, som et lysende Eksempel til Efterfølgelse.

Forsamlingen havde under Rektors Tale rejst sig for at hylde Universitetets Æresdoktorer.

Efter at Rektor havde forladt Talerstolen og indtaget sin Plads blandt Universitetsbestyrelsens Medlemmer og Fakultetspromotorerne, udførte Orkestret og Sangkoret Universitetskantatens tredje Afdeling, kaldet *Lynet*. Den sluttede med Ordene:

Tanken er Ild,
er venlig og vild,
er et blændende Syn,
men er ikke et brændende Maal.
Den kan nedslaa som Lyn
og kan opstaa som hærgende Baal.
Men den lyser os Vej, naar den blænder og brænder
som Fakkel i Menneskehænder.

Tanken er Ild,
skal ej lede vild,
skal belyse vor Sti
i Forskerens varsomme Haand.
Da er Uro forbi,
Dæmoni, Djævleri i vor Aand.
Og som Fakkel i Menneskehænder vi bærer
den frem gennem farlige Sfærer.

Derefter forlod Rektor med Æresdoktorerne, de fremmede Universitetsrepræsentanter og den akademiske Lærerforsamling Salen i langsom Procession.

*

Om Aftenen havde Universitetet inviteret til Middag paa Restaurant *Varna*.

Efter at alle Gæsterne havde indtaget deres Pladser ved Bordene, bød *Universitetsbestyrelsens Formand* de tilstedeværende velkommen. I sin Tale meddelte han følgende:

I Dagens Anledning og i taknemmelig Erindring om Hans Majestæt Kongens Indvielse af Aarhus Universitet i Dag for 13 Aar siden har Universitetets Bestyrelse og Lærerkollegium telegrafisk bragt vor højtelskede Konge og Dronning vor Hyldest, og herpaa har Universitetet i Dag modtaget følgende Svar:

»Vor hjerteligste Tak med bedste Fremtidsønsker for den studerende Ungdom.

Christian. Alexandrine.«

Endvidere er der fra Hans Kongelige Højhed Kronprinsen indløbet følgende Telegram:

»Idet jeg beklager ikke at kunne deltage i Festen i Dag, beder jeg Dem modtage mine varmeste Ønsker om en lys og lykkelig Fremtid for Aarhus Universitet.

Frederik.«

Universitetsbestyrelsens Formand udbragte herefter et nifoldigt Leve for Kongen og Dronningen.

Derefter talte *Rektor* for Gæsterne. Han mindede om tidligere Fester, afholdt i Anledning af Begivenheder, der havde historisk Betydning for Aarhus Universitet: Festen den 11. September 1928, da Oprettelsen af et Professorat i Filosofi og de første fem Docenturer blev fejret paa beskeden Maade, — dernæst Festen den 11. September 1933, afholdt i Anledning af, at den første Bygning i Universitetsparken, Institutet for Kemi, Fysik og Normal-Anatomi, blev indviet af Kong Christian X, i Nærværelse af Repræsentanter for Universiteterne i København, Reykjavik, Oslo, Uppsala, Lund, Stockholm, Gøteborg, Helsingfors og Åbo, — endelig Tiaarsfesten den 10. September 1938, som blev fejret i Nær-

værelse af indbudte Repræsentanter for Universiteterne i København og Gøteborg. Derefter sagde Rektor:

Det har altid været Aarhus Universitets Ærgerrighed ikke blot at staa i en intim og i og for sig saare naturlig Kontakt med det langt ældre Søsteruniversitet i København, som paa næsten utallige Punkter har tjent os som Mønster og Vejleder, men ogsaa i snæver Kontakt med Søsteruniversiteterne i de fire andre nordiske Lande, og i Dag, hvor deres Skare er forøget ved Æresdoktorer fra Norge, Sverige og Danmark, er det os en særlig Glæde at se vore nordiske Kolleger forsamlet som Gæster ved vort Bord. Ogsaa det endnu blot planlagte Universitet i Bergen har til vor Glæde sendt os en Repræsentant.

Rektor henvendte sig derefter til Universitetets Venner og Velyndere, Mæcener og Myndighedspersoner, som havde modtaget Indbydelsen til Festmiddagen, og rettede sluttelig følgende Ord til Undervisningsministeren:

Med en ganske speciel Glæde ser vi, at saa mange Repræsentanter for det Ministerium, i hvis Haand vor endelige Skæbne jo til syvende og sidst hviler, og af hvis Velvilje Trivsel og Vækst er afhængige ved vort Universitet, nemlig for det høje Undervisningsministerium, deltager i vor Fest. De, Herr Undervisningsminister, som for ganske kort Tid siden var rejst herover for sammen med Rigsdagens Finansudvalg at studere Forholdene ved Universitetet, har ikke skyet at forny Rejsens Besværligheder for at hædre os med Deres Deltagelse i denne Fest. Vi ser i Deres og Deres Embedsmænds Tilstedeværelse her i Dag et Anerkendelsens Tegn og et Velviljens Udtryk, som vi er dybt taknemmelige for. Og naar jeg nu udbringer en Skaal for vore kære Gæster fra nær og fjern, for vore Venner, for vore Velyndere, vil jeg bede Dem, Herr Minister, betragte det som naturligt, at jeg adresserer min Tale til Dem.

Undervisningsministeren tog straks Ordet og udtrykte i sin Svartale sin Glæde over at være kommet til saa rig en By som Aarhus, rig paa Skønhed og Initiativ.

Derefter tog Repræsentanter for Æresdoktorerne Ordet. Paa de *danske* Æresdoktorers Vegne talte Professor *Knud Faber*. Idet han takkede for den Ære, Universitetet havde udvist ham og hans danske Kolleger blandt Æresdoktorerne, fremhævede han, at selv om Universitetet i Dag passerede en Milepæl, saa var det ingen Slutsten. Han fortsatte:

Vi ønsker samtidig med vor Tak at udtrykke vort Haab om, at Udviklingen stadig maa gaa videre. Af vore mest brændende Ønsker for Fremtiden vil jeg nævne et Universitetsbibliotek og Opbygningen af det lægevidenskabelige Fakultet. Rammen for Universitetet er lagt. Det har faaet god Tilslutning fra Studenterne, og det er en Glæde at kunne give norske Studenter Husly og Undervisning. Et Universitet er dog foruden en Undervisningsanstalt først og fremmest en aandelig Institution. Det er som Centrum for videnskabelig Forskning og Kultur, at det skal vise sin Livskraft. Heldigvis lover den udmærkede Stab af unge Videnskabsmænd, der er knyttet til Universitetet, godt for Fremtiden, og det er allerede en Række udmærkede videnskabelige Arbejder, der har set Lyset fra Aarhus Universitet. Jeg udtaler derfor med fuld Tillid, at Universitetet fuldt ud maa svare til vore store Forventninger baade som Undervisningsanstalt og som Hjem for videnskabelig Forskning.

Derefter tog den *norske* Æresdoktor, Professor, dr. philos. *Francis Bull* Ordet og udtalte:

I det Norske Selskab i København i syttenhundredeoghalvfjerserne og firserne blev nye medlemmer forespurgt: »Forsager du jyden og alle hans gjerninger og alt hans vesen?« Ja, undskyld! Det er taktløst å nevne slikt her. Men det skjer for å fremheve motsetningen. Idag er det for en nordmann som er blitt jysk æresdoktor, en stor glede å kunne legge en alvorlig mening i de spøkefulle ord av Wessel, det Norske Selskabs »Blomst og Krone«, at »vi er alle jyder for Vår Herre«.

Enda jeg hadde en fynbo til svigerfar, har en københavnerinne til kone og en lollik til mor, har jeg selv fra min barndom kjent mig særlig knyttet til Jylland. Jeg tilbragte mange av mine ferier i skole- og studenterårene hos en onkel som hadde en gård et stykke syd for Aalborg. Der har jeg oplevet forskjellige »himmerlandshistorier«, vandret langs »en tungt henskridende å«, fornemmet »den jyske blæst« og lært å erkjenne at »jyden, han er sterk og seig«, og at »Jylland, det er hovedlandet«. Men det er ikke bare rent personlig det er mig en glæde idag å få lov til å hylde jydene, Jylland og jydenes hovedstad. Jeg taler i dette øieblikk på mine landsmenns vegne, for vi nordmenn skylder særskilt jydene en stor takk fra disse siste årene. Jeg vet ikke om det jeg nu kommer til å si, er absolut historisk bombefast korrekt, men for oss ute på Grini blev det i hvert fall fremstillet slik. I 1943, da trafikken mellem Norge og Tyskland ikke lenger kunne skje på jernbane gjennem Sverige, forsøkte tyskene å lede den igjennem Jylland isteden, men da reagerte jydene. Fikk denne trafikken gå uhindret, vilde det være til skade for Norge og nordmennene, og det var de ikke til sinds å finne sig i. Dermed

begynte den jernbanesabotasjen som dere her i Jyllands hovedstad snart fikk merke meget til. Den sabotasjen blev foretatt ikke bare for Danmarks, men også i høi grad for Norges skyld, og det som skjedde her i landet den 29. august 1943, var resultatene av jyske aksjoner, som vi nordmenn gjerne vil si takk for.

Når man går omkring i Aarhus og ser merkene efter at jydenes sabotasjehandlinger førte til fiendens Schalburgtasje-bedrifter, så fornemmer man Aarhus som en av de sterkt krigsmerkede byer i Danmark. Ofte har i disse dager mine tanker gått til den byen i Norge, Bergen, som nu vil efterligne Aarhus og få sig et universitet, og som på samme vis som Aarhus bærer arr efter krigens sår.

Jeg vil gjerne få utbringe en skål for Jylland og jydene, og for Jyllands hovedstad, som har hatt mot til, så at si på egen hånd, å reise et nytt universitet i Danmark, og som tross alt det byen har lidt i de onde år, nu har fullbyrdet den første etappe i dette universitets historie på en jysk, seig og storstilet vis, til gagn for dansk og for nordisk videnskap og åndsliv.

Aarhus' skål!

Paa de *svenske* Æresdoktorers Vegne talte derefter Professor, fil. dr. *Curt Weibull:*

Vi äro inte blott glada utan stolta över att ha fått denna utmärkelse vid detta unga, livskraftiga och initiativrika universitet.

Omständigheterna har gjort, att jag från första början på nära håll fått följa Aarhus universitets utveckling. Den har imponerat. Två ting har kanske främst slagit mig: utvecklingens hastighet och den allvarliga önskan efter vetenskapligt samarbete med andra svenska och nordiska universitet, som utmärkt Aarhus universitet. Redan första året »Universitetsundervisningen i Jylland« existerade, tog den initiativet till en förbindelse med systerinstitutionen på andra sidan Kattegat, Göteborgs högskola. Initiativet var för båda institutionerna fruktbringande och har under årens lopp utvecklat sig till det enda existerande organiserade professorsutbytet mellan nordiska universitet.

Vid den tid 1929, som detta initiativ togs, var Universitetsundervisningen i Jylland något mycket blygsamt. Jag minns, hur vi från Göteborg här i Aarhus mottogos av en liten skara mycket unga humanistiska docenter, anförda av en äldre man, en läkare. En och annan av os kände sig något desorienterad och överraskad. Men vi hade inte varit samman länge, förrän vi förstodo, att de unga docenterna i Aarhus hade den sanna vetenskapliga andan, och att deras anförare, dr. Albeck, var en man med kraft och aldrig svikande entusiasm, en verklig hövding. Det behövdes ingen större förmåga att se in i framtiden för att spå framgång för »Universitetsundervisningen i Jylland.« Under de gångna 17 åren har också utvecklingen gått med nästan explosiv fart. Studenter ha strömmat till, nya professurer och fakulteter upprättats och i dag har universitetet kunnat inviga sin nya stolta byggnad.

I går hade jag tilfälle att med en norsk kollega studera den nya byggnaden. Vi fann att här åstadkommits något i Norden enastående. Vi gladde oss åt de ypperliga vetenskapliga arbetsmöjligheter, som dansk, jag får väl säga jylländsk kraft här skapat.

Den nya universitetsbyggnaden synes mig också ha tillkommit i rätt tid. Aldrig någonsin har vetenskapen haft så stor betydelse för kulturutvecklingen som i våra dagar. Att så är fallet med naturvetenskap och medicin ligger i öppen dag för alla och envar. De humanistiska vetenskapernas betydelse är icke i samma grad påtaglig. Med den är icke mindre. De gångna åren ha visat oss, vad de andliga vapnen betyda i världshistoriska avgöranden. Det var dessa vapen, som höllo de inre fronterna i det kämpande Europa. Vapnen hade främst smitts av de humanistiska vetenskaperna. De voro hårdare och skarpare än våldets.

Mina damer och herrar! Svensk vetenskap bringar Aarhus universitet sin varma hyllning. Den knyter därtill en livlig önskan om fortsatt gott kamratskap och fruktbärande vetenskapligt samarbete.

Saa tog fhv. Undervisningsminister, Folketingsmand *Jørgen Jørgensen* Ordet. Han ønskede Aarhus Universitet til Lykke med Skabelsen af den nye Højborg, som *er blevet til under Kamp og Kugleregn, men som nu ligger der stilfuld og smuk, passet ind i Universitetsbyen deroppe.* Han udtalte det Ønske, at de unge, der skulde studere ved Universitetet, ikke isolerede sig, men levede med i Folkets Liv, og at Aarhus Universitet maatte blive *et Led i Udviklingen til Højnelse af det danske Folk.*

Tilsidst talte Universitetsarkitekt *C. F. Møller* for at takke de forskellige Kræfter, der havde været medvirkende ved Opførelsen af den nye Hovedbygning. En særlig Tak rettede han til Bankdirektør Niels Jensen som Byggeudvalgets Formand, de fire Universitetsrektorer, der havde skabt Byggeprogrammet og den Indretningsplan, der havde gjort Opgaven særlig tiltrækkende for Arkitekten og hans Medarbejdere, og endelig— sidst men ikke mindst — til Universitetsbestyrelsens Formand.

Middagen sluttede med, at Rektor indbød de tilstedeværende til atter at begive sig til Universitetets Hovedbygning, hvor Ungdommen imens var strømmet til i Forventning om *det akademiske Bal,* der skulde afslutte Dagens festlige Begivenheder.

ÆRESDOKTORERNES SELVBIOGRAFIER

I.

KNUD HELGE FABER

Jeg er født 29. August 1862. Min Fader var Adjunkt ved Odense Kathedralskole C. G. W. Faber, min Bedstefader var Nicolai Faber, Biskop i Odense. Min Moder var Bertha f. Muus, Datter af Storkøbmanden E. B. Muus i Odense og København.

I 1879 blev jeg Student i Odense, 1885 blev jeg cand. med. og i 1890 blev jeg Dr. med. Efter offentlig Konkurrence udnævntes jeg i 1896 til Professor i klinisk Medicin og Overlæge ved Kgl. Frederiks Hospital Afd. B. 1902 valgtes jeg til Medlem af Konsistorium ved Kbhvns. Universitet. 1916—17 var jeg Universitetets Rektor. I 1932 afgik jeg fra mit Professorat paa Grund af Aldersgrænsen. 1914—32 var jeg Formand for Rigshospitalets Lægeraad.

Som Professor i klinisk Medicin blev det min Opgave at oparbejde Respekten for den ægte videnskabelige Forskning, der foregaar i Kliniken, og faa den anerkendt af samme Rang som Arbejdet i de teoretiske Discipliner. Man var paa det Tidspunkt for meget indstillet paa at betragte Kliniken som en ren praktisk Disciplin, og man oversaa, hvor vigtigt det var, at de forskellige Laboratorieundersøgelser blev benyttet paa Hospitalet netop til Opklaring af Klinikens Problemer.

Af de Studier, jeg sammen med mine Elever udførte paa Afdelingen, skal særlig nævnes Undersøgelserne over Fordøjelsesorganernes Sygdomme. Der herskede herom paa det Tidspunkt stor Forvirring og Uenighed. Det første Resultat var Paavisningen af Betydningen af den kroniske Gastritis. Den var den Gang en næsten glemt Sygdom, overskygget af Læren om den nervøse Dyspepsi og de formentlig deraf afhængige Sekretionsforstyrrelser. Ved anatomiske og fysiologiske Studier fastsloges Gastritens Betydning ved Siden af Ulcussygdommen, som ogsaa da var traadt i Skyggen trods Withs betydningsfulde Indsats. Tillige oparbejdede jeg Forstaaelsen af den kroniske Obstipation og dens Følgesymptomer. Paa dette Tidspunkt tiltrængtes derom en grundig Oplæring af Nationen.

Studiet af den kroniske Achyli førte til Paavisningen af de dermed forbundne Blodforandringer, særlig den af mig beskrevne

achyliske Anæmi og den perniciøse Anæmi. Ved denne Sygdom regnede man fejlagtigt med en udbredt Tarmatrofi som en Aarsagsfaktor. Vi paaviste, at den saakaldte Tarmatrofi var et postmortelt Fænomen uden Betydning for Anæmien, derimod fandt vi som Aarsag til Achylien en udbredt Gastritis med Atrofi af Slimhinden.

Et andet Forskningsomraade angik den benigne Glykosuri og de dermed forbundne Problemer om Sukkertærskelen, hvorom en Række Arbejder udgik fra Kliniken. Jeg skal yderligere nævne forskellige Arbejder om Tuberkulosen, særlig angaaende dens Epidemiologi og dens Forhold til Alder og Ernæring. Desuden blev en Række andre Problemer taget op til Studium paa Afd. B., og de forskellige Afhandlinger, der udgik fra Afdelingen, samlede jeg under Titlen: Kliniske Arbejder fra Rigshospitalets Afd. B, hvoraf ialt udkom 18 Bind.

I det Aar, jeg var Universitetets Rektor, havde jeg den Glæde at kunne virke for Forbedring af de Studerendes Forhold. Jeg indførte Studenterbespisningen paa selve Universitetet. Den har vist sig at have en stadig stigende Betydning og har nu faaet en Søsterinstitution ved Aarhus Universitet. Tillige fik jeg oprettet Universitetets Studentergymnasik og samlede de forskellige akademiske Idrætsforeninger under et fælles Idrætsraad.

Det store Antal svært angrebne Tuberkulosepatienter, som den Gang befolkede Afd. B's mørke Stuer, gjorde det naturligt for mig at deltage i Arbejdet for Tuberkulosens Bekæmpelse, og jeg deltog derfor i 1901 i Oprettelsen af Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse. Jeg blev Medlem af Forretningsudvalget og fra 1906 Næstformand i Foreningen. I 1901 blev jeg Medlem af den af Regeringen nedsatte Tuberkulosekommission og var Formand for dets Forretningsudvalg. De Forslag til Tuberkuloselovene, vi da udarbejdede, blev gennemførte af Rigsdagen og danner stadig et Hovedgrundlag for Kampen mod Tuberkulosen. Af særlig Betydning blev det, at Staten overtog Hoveduddgiften ved Driften af Tuberkulosesanatorierne og de kommunale Tuberkulosehospitaler. De store Summer, som Staten derved kom til at udrede, har haft en afgørende Indflydelse paa den stedfundne Tilbagegang af Tuberkulosedødeligheden her i Landet.

Det nære og opmuntrende Samarbejde, jeg i Tuberkulose-

kommissionen havde med de af Rigsdagen valgte Medlemmer, gav mig Interesse for den sagligpolitiske Virksomhed, som den udfolder sig i Rigsdagen, og gav mig Mod til at overtage Formandskabet i den af Regeringen nedsatte »Kommission til at forberede en Omordning af Statens civile Sundhedsvæsen«. Denne »Medicinalkommission« omfattende 24 Medlemmer, hvoraf de 12 var Rigsdagsmænd, de andre 12 særlig Sagkyndige. Kommissionen arbejdede i 13 Aar, fra 1908 til 1921, og udgav 11 Betænkninger med Lovforslag, som alle blev vedtagne af Rigsdagen. Af disse Lovforslag maa særlig fremhæves Oprettelsen af de helt selvstændige og af hinanden uafhængige Organer Sundhedsstyrelsen og Retslægeraadet til Erstatning af Sundhedskollegiet, samt Embedslægernes Befrielse for den kommunale Sygepleje og Indførelsen af en Embedslægeeksamen.

I øvrigt udarbejdedes Lovforslag om Statens Seruminstitut, om Apotekervæsenet, om Jordemodervæsenet, om Tandlægevæsenet, om Ligsynsvæsenet, om Sindssygeplejen og dens Overbestyrelse samt om Sygeplejerskernes Statsanerkendelse. Med Undtagelse af Apotekerloven virker de andre Love endnu.

Angaaende Oprettelsen af et Universitet i Aarhus var jeg meget tidligt stærkt interesseret, og jeg blev af Københavns Universitet valgt ind i det i 1919 nedsatte Udvalg til Overvejelse af Spørgsmaalet om Oprettelsen af et Universitet i Jylland. I dette Udvalg blev jeg nær knyttet til Overlæge Victor Albeck, og efter Udvalgets Opløsning arbejdede vi meget intimt sammen om Opbygningen af Universitetet i Aarhus indtil hans Død. Derefter blev jeg udnævnt til Ministeriets Kommitterede i Bestyrelsen af Universitetet og kunde fortsætte Samarbejdet med Landsretssagfører C. Holst Knudsen, der blev Overlæge Albecks Efterfølger som Formand for Universitetets Bestyrelse.

Efter Indbydelse foretog jeg i 1926 en Foredragsturné i Nordamerika, og i 1927 holdt jeg the Shorstein lecture i London Hospital. Senere har jeg været indbudt til at holde Forelæsninger ved Universiteterne i München og London samt i Stockholm og Oslo. I 1930 foretog jeg efter Opfordring fra Folkeforbundets Hygiejnekomité en Rejse til Kina for at studere Lægeuddannelsen i Kina.

Jeg er Medlem af Videnskabernes Selskab i Lund, Göteborg,

Stockholm og Oslo samt Æresmedlem af en Række medicinske Selskaber i Europa og Amerika.

I 1927 blev jeg udnævnt til Dr. juris honoris causa ved Universitetet i Edinburgh, og samme Aar blev jeg udnævnt til Dr. med. honoris causa ved Universitetet i Upsala.

Det har været mig en stor Ære dertil nu at kunne knytte Udnævnelsen til Dr. med. honoris causa ved Aarhus Universitet.

II.

JOHS. OSKAR ANDERSEN

I Københavns Universitets Aarsskrift for 1918 har jeg S. 149—54 (i »Selvbiografier af Aarets Doktorer«) gjort Rede for min videnskabelige Udvikling og Virksomhed. Her skal jeg kun gentage de vigtigste Data og gøre nødvendige Tilføjelser. — Jeg er født paa Frederiksberg 15. Maj 1866; mine Forældre: Sagfører, Justitsraad Ole Andersen (1836—1905) og Hustru Anna Marie f. Petersen (1841—1908); Student fra Schneekloths Skole 1884; cand. theol. Sommer 1890; tilkendt Universitetets Guldmedalje 1892; Studierejse i Udlandet paa Universitetsstipendier 1893—94. Blev 1896 (til 1901) Professor Fr. Nielsens Medhjælper ved Udgivelsen af »Kirkeleksikon for Norden«; 1899 (til 1938) Medudgiver af »Teologisk Tidsskrift for den danske Folkekirke«. Deltog Nov. 1900—Marts 1901 forgæves i Konkurrencen om Professoratet i Kirkehistorie; fik 30. Maj 1901 *jus docendi* i dansk Kirkehistorie og kirkelig Arkæologi; foretog atter 1902 en Studierejse i Udlandet med Støtte fra Universitetet og Carlsbergfondet; beskikkedes 26. Juni 1903 til midlertidig Lærer under det teologiske Fakultet (paa 3 Aar) med Forpligtelse til at varetage Begynderundervisningen i Kirkehistorie (Ansættelsen fornyet Juni 1906). Overtog Maj 1907 Udgivelsen af »Kirkeleksikon for Norden« (fuldført 1929). Fik 6. April 1908 kgl. Udnævnelse som Docent i nordisk Kirkehistorie (med vedvarende Forpligtelse til Begynderundervisningen i almindelig Kirkehistorie); blev 7. Maj 1913 Professor extraordinarius i Kirkehistorie og omsider Medlem af Fakultetet, hvis Dekan jeg senere var i 1916—17 og 1922—23. 1917 forfattede jeg Universitetets Festskrift til Reformations-

jubilæet og blev 15. Novbr. kreeret til Dr. theol. h. c. 1920 omdannedes Professoratet til et Ordinariat, og 23. Juli fik jeg Udnævnelse som Prof. ord. 1929—36 havde jeg Sæde i Konsistorium og var 1929—30 Universitetets Rektor. 1936 forfattede jeg Afhandlingen til Festen i Nov. — Fra 1916—36 var jeg Efor for Kontoen til Universitetets Landsbykirkers Forskønnelse; 1921 Fakultetets Repræsentant i det ved Lov af 10. Sept. 1920 nedsatte »Udvalg for kirkelige Anliggender«; 1923—36 Medlem af »Studentergaarden«s Bestyrelse; 1929 af Udvalget om Universitetets musikvidenskabelige Institut; 1932 af Udvalget om Begrænsning af Tilgangen til Examensstudier og 1933 af Udvalget om Festen for Universitetets Genrejsning 1537. — 6. Juni 1936 meddeltes mig Afsked paa Grund af Alder; Fagfæller og Elever hædrede mig ved et Festskrift.

Siden 17. Okt. 1911 er jeg Medlem af Selskabet f. dansk Sprog og Literatur; siden 21. Nov. 1921 af det kgl. danske Selskab f. Fædrelandets Hitsorie; siden 20. Febr. 1926 af »Det kgl. humanistiska Vetenskapssamfundet« i Lund og siden 19. Marts 1937 af »Det norske Videnskaps Akademi« i Oslo. 19. Marts 1938 blev jeg Dr. theol. h. c. ved Universitetet i Oslo, 31. Maj 1941 ligesaa ved Lunds Universitet og 11. Sept. 1946 ved Aarhus Universitet; 19. Jan. 1944 udnævntes jeg til Æresmedlem af det finske Selskab for Kirkehistorie. Fra 1909 er jeg Medlem af Bestyrelsen for Selskabet for Danmarks Kirkehistorie (fra 1913 Formand og Udgiver af »Kirkehistoriske Samlinger«); fra 1925 af Bestyrelsen for »Foreningen for national Kunst« (Formand 1932); fra 1927 af Forretningsudvalget for »Foreningen for kirkelig Kunst«; fra 1944 af Bestyrelsen for Historisk-topografisk Selskab for Frederiksberg; fra 1945 Formand for »Historisk Fællesfond«. Fra 1901—46 var jeg Medl. af Bestyrelsen for Selskabet for Historie, Literatur og Kunst. — Fra 1900 har jeg desuden været Medl. af Udvalget for Valdensermissionen; fra 1920 af Forretningsudvalget for dansk-islandsk Kirkesag (fungerende Formand 1940); fra 1938 af Udvalget f. det økumeniske Arbejde, og fra 1930 af »Nødhjælpen til Europas evangeliske Kirker«. 1919—38 var jeg Medl. af Solbjerg Sogns Menighedsraad; 1925 Repræsentant for den danske Kirke ved det økumeniske Kirkemøde i Stockholm, 1927 ved Mødet i Lausanne og 1937 ved Mødet i Edinburgh; 1929 tillige

ved det lutherske Verdenskonvent i København og 1947 ved det i Lund.

Fra 1918—39 har jeg været Medlem af Folketinget (som konservativ Repræsentant for Frederiksbergs 1. Kreds). Som saadan var jeg bl. a. det konservative Folkepartis Ordfører ved Lovforslagene om Oprettelsen af Rask-Ørsted Fonden, om Oprettelsen af Aarhus Universitet og om Nybygningen af Nationalmusæet og blev indvalgt i forskellige betydningsfulde Kommissioner og Bestyrelser: 1919—20 Medlem af Rigsdagspartiernes Udvalg til Forberedelse af Lovgivningen for de sønderjydske Landsdele; 1919—23 af den store Skolekommission; 1920 af Kommissionen til Nyordning af det kgl. Akademi for de skønne Kunster; 1928—32 af Bedømmelsesudvalget om Nationalmusæets Bygningsforhold; 1928—39 af det kirkepolitiske Udvalg; 1930—32 af det kgl. Teaters Kontrolraad; 1933—34 af Kommissionen om det kgl. Teaters Forhold; 1935—42 af Kommissionen om Universitetets Administration og Virke. Siden 1923 er jeg Medl. af Bestyrelsen for »Rask-Ørsted Fondet«, fra 1931 af Udvalget for Biennaludstillingen i Venezia og fra 1935 af Bestyrelsen for den kulturelle Fond til Fremme af Tonekunsten. 16. April 1935 indvalgtes jeg i Repræsentantskabet for Foreningen »Norden«. — 1921 blev jeg R. af Db., 1926 Dbm., 1930 Kommandør II, 1937 K. I; 1939 norsk Kommandør I af Sct. Olafsordenen og 1940 ligesaa af sv. Nordstjerneorden.

Skrifter og vigtigere Afhandlinger:

1896: Holger Rosenkrantz den lærde; 1901: Novatian (Konkurrenceskrift); 1903: Det moderne Italiens Forhold til Kristendom og Kirke; 1904: Oprettelsen af Ærkesædet i Lund; 1905: Kirkeorganisation udenlands; 1906: Gejstlighedens Betjening af Menigheden i Danmark i den ældre Middelader; Fra Trankebarmissionens Begyndelsestid; 1907: Den tyske Original til »Peder Smed og Atzer Bonde«; 1908: De ældste Perioder af Danmarks Kirkehistorie med særlig Hensyn til Ribe Stift; 1911: Italiens Festaar; 1912: Den danske Kirkes Forhold til Evangeliets Talsmænd i katolske Lande; 1913: Retssagen mod Pastor Arboe Rasmussen; 1916: Votum til Højesteret om Arboe-Rasmussen-Sagen; 1917: Overfor Kirkebruddet. Den første lutherske Bevægelse og Christiern II's Forhold dertil; 1921: Bone Falch Rönnes Liv (Festskrift til D. U. S.'s Jubilæum); 1922: Kirkelovene og deres Forhistorie; 1925: Om »Kirkens Gienmæle« 1825; 1926: Ansgars Betydning for den nordiske Mission; Reformationens Betydning og Hans Tausen; H. N. Clausen og hans Bog

om Catholocismens og Protestantismens Kirkeforfatning, Lære og Ritus; 1927: »Er 1527 i retshistorisk Henseende Epokeaaret i dansk Reformationshistorie?« (i Festskrift til Kr. Erslev); 1929: Kirkeforstaaelse og Kirkens Selvstændiggørelse; 1930: Survey of the history of the church of Denmark; Stat og Kirke; 1931: Dansk Syn paa Fromhed og Gudfrygtigheds Øvelse i ældre luthersk Tid; 1933: Da den danske Kirke skulde ordnes evangelisk; H. L. Martensens Ungdom; 1934: Der Reformkatolizismus und die dänische Reformation; Om Kingos Psalmedigtning; 1935: De kirkehistoriske Kingo-Problemer; Jubelfesten 1736 for Kirkens Reformation; 1936: Paulus Helie I; 1938: Den danske Kirke og den lutherske Arv; Den nye Grundlovs Stilling til Kirken; 1941: Om Niels Hemmingsens Teologi; 1945: Om Skibykrønikens Kildeforhold og Affattelsestid. Mindetaler over H. F. Rørdam 1913, H. C. Scharling 1920 og C. E. Fløystrup 1921. Oversigter over dansk Kirkeliv 1899—1902, 1931 og 1932—34. Talrige Artikler i »Kirkeleksikon f. Norden« (udgav III-IV Bd. 1911—29); 28 Biografier (især af Danske fra Reformationstiden) i Dsk. biogr. Leksikon²; Anmeldelser i Teol. Tidsskrift (Medudgiver af 38 Bd. 1899—1937), en Del Kroniker i forsk. Dagblade m. m.

III.

HOLGER PEDERSEN

Jeg, Holger Pedersen, er født d. 7. april 1867 i landsbyen Gjelballe (en mils vej fra Kolding) som sön av skolelærer Kristen Pedersen og hustru Dorte f. Lavridsen. Min fader, som havde vidtgående matematiske og også sproglige interesser, døde d. 21. februar 1877, og det faldt nu i min moders lod med sine mer end beskedne indtægter at skulle sörge for mig og min to år yngre søster. Ved hendes mod, hendes økonomiske evne og hendes offervillighed lykkedes opgaven. Jeg gennemgik de seks klasser i Ribe kathedralskole 1879—1885 og kastede mig derefter ved universitetet over sproglige studier, idet jeg som eksamensfag valgte græsk med latin og dansk som bifag. I sommeren 1890 tog jeg skoleembedseksamen (første karakter med udmærkelse) og kastede mig nu over studiet av den sammenlignende indoevropæiske sprogvidenskab (i den sammenhæng bl. a. også russisk). I marts 1892 tiltrådte jeg en udenlandsrejse, som efter en måneds ophold i Italien (Orvieto og Rom) til praktisk øvelse i italiensk først og fremmest førte mig til Leipzig, hvor jeg studerede under Karl Brugmann, A. Leskien o. fl. og skrev min avhandling »Das indo-

germanische *s* im Slavischen«. Av medstuderende skal jeg nævne Polakken dr. Jan Rozwadowski og Østerrigeren Edmund Kleinhans. Sommerferien mellem to Leipzig-semestre tilbragte jeg i Genève, hvor jeg øvede mig praktisk i fransk. Men i foråret 1893 forlod jeg Leipzig og tilbragte hele sommeren i Corfù (og Epirus) med førstehånds studier av albanesisk. Hjemvejen fra Albanien lagde jeg over Venedig, og i oktober 1893 ankom jeg til Berlin, hvor jeg i to semestre drev lignende studier som tidligere i Leipzig. »Påskeferien« mellem de to semestre benyttede jeg til en rejse til Moskva, hvor jeg stiftede bekendtskab med den berömteste russiske sprogforsker Fortunatov; jeg hørte hans forelæsninger og kom i hans hus. Jeg lærte også hans kollega Korš at kende og sluttede venskab med min russiske jævnaldrende M. M. Pokrovskij. Det var også i Rusland, jeg traf den finske slavist Joos. J. Mikkola († 1946, 80 år gammel) og hans hustru, der senere under psevdonymet Maila Talvio har vundet en ærefuld plads i den finske literatur. I oktober 1894 begav jeg mig til Greifswald for under professor Zimmers vejledning at trænge dybere ind i studiet av keltisk. Zimmers vejledning gik langt ud over den officielle ramme, og jeg tilbragte i Greifswald to semestre tilligemed den mellemliggende ferie. I det andet semester fik jeg selskab av min polske bekendt fra Leipzig Rozwadowski, der også havde besluttet sig til at göre sig nærmere bekendt med keltisk. Vi kom meget sammen, mest på hans værelse; hans værtinde lavede te til os, han lærte mig polsk og jeg ham dansk. I avgust 1895 tiltrådte jeg en rejse til Irland (Dublin og Arranøerne vest for Galway-bugten). I foråret 1896 vendte jeg tilbage til Greifswald, tilbragte endnu et semester dêr og avsluttede derpå hele min rejse i slutningen av juli 1896.

Jeg disputerede for doktorgraden d. 24. juni 1897 og anmeldte derefter forelæsninger, først over keltisk, men fra forårssemestret 1898 av tillige over slavisk. I 1900 opnåede jeg en foreløbig ansættelse ved universitetet; og efterat jeg i 1902 havde fået tilbud om ansættelse i Basel, blev der i 1903 for mig oprettet et ekstraordinært professorat i slavisk filologi og sammenlignende sprogvidenskab, som jeg i 1914 ombyttede med det ordinære professorat, som Vilh. Thomsen havde været indehaver av. Dermed havde jeg nået mine ønskers mål, og jeg skal ikke udbrede mig

om den følgende tids videnskabelige arbejder eller rejser eller om de anerkendelser udefra, som er bleven mig til del. Kun må jeg have lov til at nævne, at jeg er æresdoktor ved universiteterne i Bordeaux, Gent, Dublin, Wales, Uppsala, Dorpat, Helsingfors og nu også Århus.

IV.

PETER HOLM

Undertegnede er i høj Grad indfødt Aarhusianer, eftersom hans Forfædre i flere Slægtled har boet her i Byen.

Jeg blev født 14. Maj 1873, og min dygtige og ansete Fader, R. C. Holm, var Sejl-, Flag- og Compasmager her i Aarhus efter først som Sejlmager i otte Aar at have sejlet rundt paa alle Have. Han var en »levende« Sjæl, og intet frydede mig mere end at høre om hans Oplevelser. Jeg nævner, at han førte Journal paa sine Rejser og f. Eks. i Valparaiso havde Tid til sin Disposition, saa han lejede Fører og Muldyr, hvormed han tog op i Bjergene til de gamle Incatempler. Desværre indeholder Journalerne ikke noget om hans Indtryk og Oplevelser dér, men det er jo heller ikke derom, der ønskes Besked.

Jeg fik Præliminæreksamen i 1888 med godt Resultat og vilde saa være Translatør i Engelsk, da jeg allerede dengang talte Sproget saa nogenlunde. Det blev imidlertid meddelt min Fader, at den Profession jo hverken var til at leve eller dø af, og man tilraadede, at jeg f. Eks. fik Lærereksamen. Det fik jeg paa en for det Aars Seminarister vanskelig Tid, eftersom Kultusminister Scavenius havde erklæret, at der blev for mange af dem, hvorfor Eksamenskommissionen fik Ordre til at gaa skarpt frem. Jeg husker, at vi i København, hvor vi blev eksamineret, var 31 paa første Hold (fra A til H). Deraf faldt 24 ved den skriftlige Prøve, og af de resterende 7 var vi kun *to*, der bestod Eksamen. Derefter tog jeg Tillægseksamen de følgende Aar i Fransk, Tysk, Engelsk og Svensk, og jeg havde en lykkelig Tid som Lærer. Translatøreksamen bestod jeg i 1898.

Min Interesse for Kulturhistorie havde jeg haft fra Barneaarene, og i 1907 kom jeg ind i Bestyrelsen for Aarhus Museums historiske Afdeling, som jeg fandt uhyre forsømt m. H. t. den

historiske Samling, medens den forhistoriske Samling allerede dengang var anselig og omhyggelig passet. Jeg vilde reformere med Kraft og gik løs paa Tingene med Iver. Jeg var jo en ny Kost, og jeg frygter, jeg fejede baade taktløst og hensynsløst.

Under dette Arbejde var det, man i Aarhus forberedte en Landsudstilling, og paa denne ønskede man en historisk Afdeling for Aarhus By fra Aarhus Museum. Jeg blev af Museumsbestyrelsen valgt til Museets Repræsentant, og Udstillingen bevilgede 5000 Kr. til en Bræddebygning med imiterede gamle Stuer, der skulde rumme historiske Billeder og Genstande fra Museet.

Planen med de imiterede Stuer var mig imod, og heller ikke den for den historiske Sektion valgte Arkitekt (Kühnel) syntes om den Plan.

I de samme Dage blev en interessant Bindingsværksgaard (den senere Borgmestergaard) af to Bygningshaandværkere købt til Nedbrydning, og jeg fik da den Idé i Stedet for den paatænkte Træbygning at bruge Gaarden som Ramme om den historiske Udstilling. Arkitekt Kühnel bifaldt meget varmt Tanken, men erklærede, at den kunde ikke lade sig realisere for 5000 Kr., det vilde nærmere bilve 25,000 Kr. — Den optimistiske Udstillingsbestyrelse mente, at Landsudstillingen vilde føre Guld i Strømme ind over Aarhus, saa hvorfor ikke bevilge de 25.000?

Borgmestergaarden (som den nu kaldtes, da en Række Borgmestre havde ejet den) blev rejst, hvorved Arkitekt Kühnel gjorde en mesterlig Indsats, men den, der fra første Færd var min sagkyndige og utrættelige Raadgiver, var den unge Museumsassistent ved Nationalmuseet, Magister Chr. Axel Jensen, hvis Anseelse inden for de nordiske Museer nu er almindelig anerkendt.

Her er ikke Stedet til at beskrive, hvor interessant Borgmestergaarden under Nedtagningsarbejdet viste sig at være, men den fremstod som noget ualmindelig vellykket i Retning af troværdige og gode Interiører.

Fra først af var det mit Haab, at Borgmestergaarden maatte blive Begyndelsen til det Friluftsmuseum for dansk Købstadkultur, jeg drømte om. Igen skal jeg fatte mig i Korthed, saa jeg omtaler ikke de svære Aar, der nu kom. Inden for Aarhus Museums Bestyrelse var der kun liden Sympati for Planen, og Statens Tilsynsførende med Provinsmuseerne, den højt ansete

Arkæolog Sophus Müller, saa med Uvilje paa det, jeg havde for. Men med Chr. Axel Jensens og Arkitekt Kühnels Bistand lykkedes det at faa Borgmestergaarden genrejst i den Park, der dengang hed det jydske Haveselskabs Have, men nu er »Botanisk Have«.

Her blev Borgmestergaarden rejst sammen med et Par andre gamle Købstadbygninger, og dermed begyndte mine Drømme at faa Form, og nu i Dag staar Købstadmuseet med 44 større og mindre Bygninger. Der er bygget for henved 3 Millioner Kr., og Bygningerne indeholder Inventar for andre 3 Millioner.

En lykkelig Indskydelse har det været, at man fra Købmandsgaarden Borgmestergaarden er gaaet videre og ikke blot har genrejst andre Købmandsgaarde, men tillige en lang Række Haandværkerhuse, indrettede af Fagenes Folk, foruden Apotek, Toldbod, Skole o. s. v. I de første Aar var min eneste Medhjælper min Hustru, Fru Petra Julie Holm, der ogsaa har skabt den store Textilafdeling, men nu har Museet en Stab af kyndige Museumsfolk. Museet er nu et forholdsvis stort Museum, der indeholder et omfattende Materiale til Studium for Fremtidens Kulturhistorikere, og Institutionen er almindelig anerkendt inden for Museumsverdenen. Chr. Axel Jensen er den stadige Hjælper og Støtte, men nu er Tallet tillige stort paa alle de »formaaende« Venner, ligesom Stat og Kommune er med til at bære »Den gamle By«.

I 1945 traadte jeg tilbage som Direktør og blev efterfulgt af min mangeaarige Medarbejder, Dr. Helge Søgaard, og jeg blev samtidig valgt til livsvarigt, stemmeberettiget Bestyrelsesmedlem. Jeg bør maaske tilføje, at jeg i 1903 blev Medlem af det kgl. nordiske Oldskriftselskab, og senere har man vist mig den Ære at optage mig som Medlem af Selskabet for dansk Kulturhistorie, ligesom jeg ogsaa har modtaget den Hielmstierne-Rosencroneske Prismedalje.

V.

CURT WEIBULL

Curt Hugo Johannes Weibull, f. i Lund 19/8 1886; föräldrar: professorn Martin Johan Julius W. o. Sophie Bernera Winberg. — Mogenhetsexamen vid högre allmänna lärovärket i Lund 3/6

1904; stud. i Lund s. å. (Hälsingborg); fil. kand. 31/5 1907; fil. lic. 18/9 1911; disp. f. doktorsgr. 3/5 1915; fil. d:r 31/5 s. å. — Docent i historia i Lund 12/5 1915; uppehöll med professur i historia förenad undervisningsskyldighet 15/1—15/5 1916 och examinationsskyldighet under tentamensperioderna i maj 1916—21; uppehöll professur i historia 1/8 1916—31/5 1919, 1/9—31/10 1920, 1/2 1922—31/12 1925 o. 9/10—8/12 1926; *professor* i historia vid Göteborgs högskola 10/6 1927 fr. 1/8, vilken utnämning av K. M:t stadfästes 1/7 s. å. — Göteborgs högskolas rektor 1/9 1936—31/8 1946. — Proinspektor för Göteborgs högskolas studentkår 1933—35 o. inspektor 1935—36; kårens hedersledamont 1940. — Sakkunnig vid tillsättandet av professur i historia i Köbenhavn 1936, i Upps. 1940—42 och Oslo 1946. Timlärare o. vik. lärare vid Lunds priv. elementarskola 1913/15 o. ord. lärare där höstterminen 1915—höstterminen 1916. — Ordförande i Historiska föreningen i Göteborg från 1927, i Historielärarnas förening i Göteborg från 1941, i Sociologiska föreningen från 1942; ledamot av styrelsen för Institut för ortnamns- o. dialektforskning (ordf. från 1938) o. av styrelsen för Meijerbergs institut för svensk etymologisk forskning (ordf. från 1936); ordförande i kommittén för den medicinska undervisningen vid Göteborgs högskola från 1940, i styrelsen för Institut för västsvensk kulturforskning från s. å. — Ledamot av styrelsen för Göteborg o. Bohusläns fornminnesförening från 1931, av styrelsen för handelshögskolan i Göteborg från 1936, av styrelsen för Göteborgs museum (v. ordf. fr. 1945), Göteborgs stadsbibliotek (ordf. från 1943) o. Oceangeografiska institutionen från 1938, av styrelsen för Aktb. Göteborgs lyriska teater (Store teatern) 1938—40. Kurator i Kungl. o. Hvitfeldtska stipendieinrättningen från 1938; suppleant i styrelsen för Clara Lachmanns fond för fråmjande av den skandinaviska samkänslan frå 1941. — Censor vid studentexamina 1933—35. — Ordförande i styrelsen för Göteborgs o. Bohusläns rusthåll för Finland 1940. — Historiska forskningar i bibliotek o. arkiv i Köbenhavn, Berlin, Paris, nordtyska städer (särskilt i Lübecks statsarkiv) samt i Italien (1928 o. 1935). Förelästa vid Sorbonne i Paris 1931 o. 1939, i Aarhus 1932. Representerade Göteborgs högskola vid invigningen av universitetet i Aarhus 1933. — Hedersled. av Hälsingborg—Landskrona nation i Lund 1928. — LVSL 1920; LLHS 1922; LSkS 1924; LVVS 1929; LGAA 1932. L Letterstedtska fören. 1939; L Göteborgs läkare-

sällskap 1940. L Det k. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog 1931, led. av no. Vid. Ak. 1946. Fil. hed: dr. vid Oslo universitet 1946, vid Aarhus universitet 1946.

Tryckta skrifter.

Saxo. Kritiska undersökningar i Danmarks historia från Sven Estridsens död till Knut VI. Lund 1915. (Hist. tidskr. f. Skåneland. 6:1/3.) (Akad. avh.). — Den älsta gränsläggningen mellan Sverige och Danmark. Gränsområde och gränslinje. (ib. 7:1. 1917). — Saxostudier (ib. 7:2/4. 1918). — Saxoforskning. En stridsskrift. Lund 1919 (även ib. 7:5/7. 1921). — Om det svenska och det danska rikets uppkomst (ib. 7:8. 1921). — Sverige och dess nordiska grannmakter under den tidigare medeltiden. Lund 1921. — Lübeck och Skånemarknaden. Studier i Lübecks pundtullsböcker och pundtullskvitton 1368—1369 och 1398—1400. Lund 1922. (Skrifter utg. av Fahlbeckska stift. 2). — Sveriges och Danmarks älsta historia. En orientering. Lund 1922. — Sveriges bebyggelse. Bronsålderns karaktär. Diskussionsinlägg. Lund 1923. — Historisk sakkunskap. Ett inlägg. Lund 1925. — Drottning Christinas övergång till katolicismen. (Scandia. 1. 1928). — Fynden av romerska mynt i det fria Germanien (ib.) (Rec. av: S. Bolin, Fynden av rom. mynt . . . Lund 1926). — Drottning Christina. Studier och forskningar. Stockh. 1931. 2:a uppl. 1934. — Folkviseforskning (Scandia. 5. 1932). (Rec. av: S. Ek, Studier t. d. sv. folkvisans hist. Gbg. 1931). — Danmarks historia 1282—1625 (ib. 6. 1933). (Rec. av E. Arup, Danmarks historie. 2. Kbhvn. 1932). — Gustaf II Adolf (Föredrag i GH.s aula 6. nov. 1932) (ib.). Fransk bearb.: Les grandes figures. Publ. sous la dir. de S. Charléty. Paris 1939). — Bismarcks fall. Sthlm 1934. (Sv. human. förb. skrifter. 41). — Drottning Christina och Monaldesco. Sthlm 1936. — Monaldescos död. Aktstycken och berättelser utgivna. Gbg 1937. (GHA 43:4). (Progr.). — Wallensteins död. Gbg 1938 (ib. 44:2) (Progr.) När och hur Finland blev svenskt. (Scandia. 13. 1940). — Enhetstanken i Norden. Föreläsning vid Göteborgs Högskolas 50-årshögtid den 11. oktober 1941. Sthlm 1941. Dansk övers. i: Nord. kroniker. Nr. 1. (Graasten) 1942. — Göteborgs högskola. Dess förhistoria och uppkomst. Gbg 1941. (GHA 41:1). (Progr.). — Nutida svenska historiker (Scandia. 15. 1943). — Bismarck ock krigsutbrottet 1870. Sthlm 1944. — Den medicinska undervisningen i Göteborg (Göteborgs läkaresällskap 1845—27/3 1945). — Göteborgs högskola. Tillbakablick och aktuella spörsmål. (GHA 51:4) Gbg 1945.

Inbjudn. t. GH.s 50-årsfest 1941 o. t. professorsinstallationer: G. Aspelin o. G. Sterns (1937), K. Michaëlssons (1937), H. Hagendahls (1938), Hj. Frisks o. F. Enquists (1938), J. Elmgrens (1939). — Recensioner i Hist. tidskr. f. Skåneland (1914, 16, 18).

Utgivit: Göteborgs högskola. Årsredogörelse fr. 1936/37. — Historiska föreningen i Göteborg 1905—1930. Gbg 1930. (GHA 36:2).

VI.

FRANCIS BULL

Jeg, Francis Bull, er født i Oslo den 4. oktober 1887 som sønn av dr. med. Edvard Isak Hambro Bull og Ida Marie Sofie, født Paludan. Min mor er prestedatter fra Lolland, men hennes mor var norsk og gift i Danmark, og hennes mormor var dansk og gift i Norge. Min avdøde søster var gift i Danmark, og selv har jeg en dansk hustru, Ingrid, født Berntsen, datter av folketingsmann Klaus Berntsen. I min fedreneslekt har de mannlige medlemmer nu i 400 år alltid holdt sig til Norge, men meget ofte har de tatt sig danske hustruer, og jeg tør nok si at jeg slektshistorisk representerer noe av arven fra det gamle dansk-norske fellesskap.

Som barn og som ung har jeg tilbragt en rekke av mine sommerferier i Danmark, og i mine yngre år har jeg flere ganger hatt leilighet til å drive studier i det Kgl. Bibliotek i København.

Jeg blev student i 1905, filologisk kandidat i 1911, fikk i 1913 Kongens gullmedalje for en avhandling med titelen »Fra Holberg til Nordahl Brun«. Fra 1913 til 18 var jeg universitetsstipendiat i nordisk litteratur, og efter en konkurranse høsten 1919 blev jeg fra 1. januar 1920 professor i nordisk litteratur. Omtrent på samme tid kom jeg inn i styret for Gyldendalske Boghandels norske avdeling og var i 1924 med på å bringe i orden hjemkjøpet til Norge av de norske forfattere som i det 19. århundre var utkommet hos Gyldendal i København. Jeg sitter fremdeles i styret for Gyldendal Norsk Forlag, og har dessuten i mer enn 20 år vært medlem av styret for Nationaltheatret, noe som i okkupasjonstiden blev foranledningen til at jeg, — sammen med mine derværende kolleger, — blev arrestert 26. juni 1941, fordi vi hadde satt oss imot nazistenes planer for Nationaltheatret. Efter 2 måneders fangenskap i forsjellige fengsler i Oslo, havnet jeg 22. august 1941 i konsentrasjonsleiren på Grini, hvor jeg blev værende inntil 20. oktober 1944.

De viktigste felter for mine studier har vært dels den norske litteratur i Bjørnsons og Ibsens tidsalder, og dels Norges litteratur i foreningstiden med Danmark. Holberg har vært en av de forfattere jeg særlig har likt å studere; og sammen med overbibliotekar Carl S. Petersen var jeg redaktør av »Holberg Aarbog« (1921—25). Da min forgjenger, professor Gerhard Gran, i 1914 startet »Edda — Nordisk Tidsskrift for Litteraturforskning«, tok han mig til redaksjonssekretær, og siden hans død i 1925 har jeg vært redaktør av »Edda«. Mitt største arbeide i 1920—30-årene var utgivelsen av bind II og bind IV i Bull, Paasche og Winsnes: Norsk Litteraturhistorie. Dessuten har jeg laget en såkalt standardutgave av Bjørnsons samlede dikterverker, og er medutgiver av den store 100-årsutgaven av Henrik Ibsens samlede verker. Jeg har vært medarbeider i Norsk Biografisk Leksikon og utgitt et par essay-samlinger, »Streiftog i Norsk Litteratur« og »Mennesker«. Efter befrielsen er utkommet et par frukter fra min fengselstid: »Tretten taler på Grini« og »Tradisjoner og minner«.

VII.

FREDERIK ZEUTHEN

Jeg, Frederik Ludvig Bang Zeuthen, er Søn af Professor i Matematik ved Københavns Universitet H. G. Zeuthen og Hustru Sophie, født Lawaetz. Jeg er født i København den 9. September 1888, blev Student fra Borgerdydsskolen paa Østerbro 1907 og cand. polit. i 1912. Det var sociale Interesser, som var bestemmende for mit Valg af Fag, men inspireret af min Lærer L. V. Birck kom de rent teoretiske Synspunkter ogsaa tidligt til at spille en stor Rolle for mig. Jeg har foretaget to større Studierejser: i 1914 til England og i 1923 til Tyskland, Østrig, Schweitz og England.

Fra 1913 til 1921 havde jeg Ansættelse i Arbejderforsikrings-Raadet, hvor jeg efterhaanden fik Lejlighed til at drive interessante Studier og til at skrive en Bog om Erfaringer med Hensyn til Personer, som havde faaet udbetalt større Erstatningsbeløb (»Danske Ulykkesinvalider«, 1918) og et mindre Skrift om Forsikringsordningen (»Den tvungne Ulykkesforsikring og de private Forsikringsselskaber«, 1921). Fra 1921 til 1930 havde jeg den nyoprettede Stilling som »statsvidenskabelig Konsulent ved Indenrigsministeriets Socialdepartement og Socialraadet«. Jeg havde her bl. a. Lejlighed til at deltage i Forberedelserne til Arbejdsløshedsloven 1921, Aldersrenteloven 1922 med senere Ændringer og

Socialreformen og sammen med senere Amtmand Rudolf Lassen at starte »Socialt Tidsskrift«. Sammen med nuværende Direktør Erik Dreyer var jeg Sekretær i Arbejdskommissionen af 1925. I nær Tilknytning til Arbejdet i Ministeriet skrev jeg i 1923 »Danmarks sociale Lovgivning i Hovedtræk«.

Ved Siden af den socialpolitiske Virksomhed fortsatte jeg med den økonomiske Teori og blev i 1928 Dr. polit. paa en Disputats om »Den økønomiske Fordeling«. Det følgende Aar uddybede jeg i et Par Afhandlinger Teorien om Mellemtilstandene mellem Monopol og Konkurrence og om modstaaende Monopoler og udgav herom 1930 »Problems of Monopoly and Economic Warfare«. Samme Aar blev jeg efter Konkurrence Professor i Nationaløkonomi ved Københavns Universitet.

I denne Stilling har jeg i det væsentlige fortsat efter de samme Linier, hvad der bl. a. har givet sig Udtryk i »Arbejdsløn og Arbejdsløshed« (Socialpolitik I, 1939) og mit Hovedarbejde inden for Teorien »Økonomisk Teori og Metode«, 1942. Navnlig førstnævnte af disse Bøger trænger nu i høj Grad til en à-jour-Føring og Revision. Desuden skylder jeg en »Socialpolitik II«: en Bog om den sociale Sikkerhed, d. v. s. Emnerne Forsikring og Forsørgelse, som jeg i udstrakt Grad har beskæftiget mig med i over 30 Aar.

Jeg har siden Begyndelsen af 30erne været med i det udbyttegivende Samarbejde om Emner paa Grænsen mellem Nationaløkonomi og Driftsøkonomi (Produktionsteori og Prispolitik m. m.), som her i Landet har fundet Sted mellem økonomiske Teoretikere og Teknikere, og har selv foruden en fortsat Behandling af den monopolistiske Teori bl. a. skrevet om offentlig Prispolitik og om Reklamen og dennes samfundsmæssige Virkninger.

Trods begrænsede matematiske Kundskaber har jeg haft en Del Forbindelse med den matematisk prægede Nationaløkonomi, har været i Bestyrelsen af »Econometric Society« og er stadig Fellow i dette. Paa Selskabets Møder i 30erne var der en sjælden Lejlighed til at opnaa en af politiske Lidenskaber uforstyrret Forbindelse med yngre Teoretikere fra forskellige Lande. Et lignende Udbytte har jeg haft af de af nordiske Teoretikere afholdte »Marstrandmøder«, i hvis Start og Ledelse jeg har deltaget. Jeg har været aktivt Medlem af de statsvidenskabelige Studerende

og Kandidaters Forening »Socialøkonomisk Samfund« og af »Nationaløkonomisk Forening« siden min Studentertid. Desuden har jeg deltaget i folkeoplysende Virksomhed navnlig i »Socialvirke«, hvor jeg traf Magister i Engelsk Else Bengtsson, med hvem jeg blev gift i 1924. Min Kone er nu Formand for den danske Afdeling af »Kvindernes internationale Liga for Fred og Frihed«, og jeg er i høj Grad medinteresseret i Kampen mod Tidens overudviklede Nationalisme og Militarismen.

Et Speciale, som jeg tidligere har dyrket intensivt og en Gang imellem vender tilbage til, er Valgmetoder. Jeg er Tilhænger af at give Vælgerne større Indflydelse paa Personudvælgelsen i Overensstemmelse med den gamle, danske Andræske Metode og dennes videre Udvikling i den engelske »Single transferable Vote«, eventuelt kombineret med Lister. Foruden at skrive Artikler om Spørgsmaalet har jeg medvirket ved Udarbejdelsen af Valglovene af 1915 og 1920 samt været tilforordnet i Valglovskommissionen af 1923.

VIII.

BERTIL GOTTHARD OHLIN

(Biografien er efter Professor Ohlins Ønske udarbejdet af Professor Jørgen Pedersen og godkendt af førstnævnte).

Bertil Gotthard Ohlin er født 23/4 1899 i Klippan som Søn af Krigsfiskal Ellis Ohlin, blev Student 1915, Fil. kand. ved Lunds Universitet 1917, Økonomisk Eksamen ved Handelshögskolan i Stockholm 1919. Efter at have gjort Tjeneste ved forskellige Udvalg og Raad studerede han i U. S. A., blev Master of Arts ved Harvard University 1923, fil. dr. og Docent i politisk Økonomi ved Stockholms Högskola Maj 1924 og Professor i Statsvidenskab ved Københavns Universitet i November samme Aar. Efter en Kaldelse blev han i 1929 Professor ved Handelshögskolan i Stockholm, hvor han siden har virket.

Under sit Ophold i København var han Medlem af Nationaløkonomisk Forenings Bestyrelse, Medlem af Bestyrelsen for og Medstifter af »Institut for Historie og Samfundsøkonomi«, Formand for »Socialøkonomisk Forbund« i 1929, deltog som øko-

nomisk Raadgiver for den danske Delegation i den internationale økonomiske Konference i 1927.

Gæsteforelæsninger ved fremmede Universiteter, London School of Economics 1930, University College, London 1932, University College, Dublin 1934, Institut Universitaire des Hautes Études Internationales, Genève 1934, Universidad Internacional de Verano en Santander 1934, Sorbonne 1935, Cambridge University 1936, Gæsteprofessor ved University of California Jan.—Juni 1937, Julius Bear Foundation Lectures ved Columbia University 1947. Desuden enkelte Forelæsninger i Paris, Prag, Wien, Zürich, Genève, London, Montreal, San Francisco, Helsingfors, Oslo og København 1939 samt ved Handelshøjskolen i København 1941. Æresmedlem af National Social Science Honor Society 1944 og af American Economic Society 1947.

Arbejdede med internationale Spørgsmaal. Ledede en af Folkeforbundet i 1931 foranstaltet Undersøgelse af Verdensdepressionen, Medlem af The Committee of experts, Joint Committee of the International Chamber of Commerce and the Carnegie Foundation 1936, Medlem af Committee of economists on the behavior of tax systems 1938—39, Medlem af the Delegation on economic depressions, Genève 1938—39, Medlem af den svenske Delegation ved Folkeforbundets Generalforsamling 1938.

Medlem af en Række Kommissioner og Udvalg i Sverige i Aarene fra 1930. Formand for »Näringsorganisationssakkunniga« 1936—40 og for »Järnvägskostnadsutredningen« 1943—47. Medlem af Riksdagens 1ste Kammer fra 1938 og af andet Kammer fra 1944. Handelsminister 1944—45. Formand for »Folkpartiet« fra 1944.

Hovedværker: Handelens Teori (Disputats) 1924. The Course and Phases of the World Economic Depression. Udgivet af Folkeforbundet 1931, Interregional and International Trade 1933, Penningpolitik, offentliga arbeten, subventioner och tullar som medel mot arbetsløshet 1934, Kapitalmarknad och räntepolitik 1941.

Derudover har han i Aarene siden 1919 skrevet et meget stort Antal Artikler i inden- og udenlandske Tidsskrifter samt over et Tusind Avisartikler.